

Szent István Egyetem

Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola

**A HELYI PÉNZ SZEREPE A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÁSOK
KOCKÁZATKEZELÉSÉBEN**

DOKTORI (PHD) ÉRTEKEZÉS TÉZISEI

Horváthné Bácsi Judit

Gödöllő

2015

1

A doktori iskola

megnevezése: Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola

tudományága: Gazdálkodás és Szervezéstudományok

vezetője: Prof. Dr. Lehota József
egyetemi tanár
MTA doktora, közgazdaságtudomány
Szent István Egyetem
Gazdaság – és Társadalomtudományi Kar
Üzleti Tudományok Intézete

Témavezető: Dr. habil Takács István
egyetemi docens, intézetigazgató
PhD, közgazdaságtudomány
Károly Róbert Főiskola
Üzleti Tudományok Intézete

.....
Az iskolavezető jóváhagyása

.....
A témavezető jóváhagyása

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS.....	4
1.1. A téma aktualitása, jelentősége.....	4
1.2. A vizsgálat célja, köre.....	5
1.3. Célkitűzések.....	6
2. ANYAG ÉS MÓDSZER.....	8
2.1. A kutatás hipotézisei.....	8
2.2. Adatforrások lehatárolása, módszertani kérdései.....	8
2.2.1. Szekunder kutatások.....	9
2.2.2. Primer adatforrások.....	9
2.3. A vizsgálatok során alkalmazott módszerek.....	10
2.3.1. Kérdőíves felmérés.....	10
2.3.2. Alkalmazott modellek és statisztikai módszerek.....	11
2.3.3. Mélyinterjúk.....	11
3. EREDMÉNYEK.....	13
3.1. Primer kutatás – A lakosság körében végzett kérdőíves felmérés eredményei.....	13
3.1.1. Leíró statisztika módszerével vizsgált eredmények meghatározása.....	13
3.1.2. Többváltozós elemzések – a kérdőíves felmérés első elemzéséből származtatott eredmények ismertetése.....	16
3.1.3. Többváltozós elemzések – a kérdőíves felmérés második elemzéséből származtatott eredmények ismertetése.....	17
3.1.4. Többváltozós elemzések – a kérdőíves felmérés harmadik elemzéséből származtatott eredmények ismertetése.....	18
3.1.5. Többváltozós elemzések – a kérdőíves felmérés negyedik elemzéséből származtatott eredmények ismertetése.....	19
3.2. Primer kutatás – Vállalkozások körében végzett mélyinterjúk főbb eredményei.....	19
3.2.1. A mélyinterjú általános kérdéseinek eredményei.....	19
3.2.2. A Balatoni Korona elfogadását mellőző vállalkozásokkal készített mélyinterjúk főbb eredményei.....	20
3.2.3. A Balatoni Korona elfogadóhelyekkel készített mélyinterjúk főbb eredményei.....	20
4. ÚJ ÉS ÚJSZERŰ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK.....	23
4.1. Vizsgálataim során az alábbi új vagy újszerű eredményeket igazoltam.....	23
4.2. A kutatás hipotéziseinek teljesülése.....	24
5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	26
6. ÖSSZEFOGLALÁS.....	32
7. PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK.....	34

1. BEVEZETÉS

1.1. A téma aktualitása, jelentősége

A magyar kis- és középvállalkozói szektor (kkv) a hazai gazdasági élet meghatározó szereplője. A gazdaságban betöltött jelentős szerepét bizonyítja, hogy ez a szektor teszi ki a vállalkozások több mint 99 százalékát, és mindamelllett, hogy szerepük jelentős a foglalkoztatás tekintetében – hiszen az aktív lakosság közel kétharmadát alkalmazzák – jelentősen hozzájárulnak az éves bruttó hozzáadott értékhez (GDP), valamint exportértékesítésük sem elhanyagolható. Összességében a kis- és középvállalkozások sikere és bukása hatással van a gazdaság alakulására, és jelentősen befolyásolja annak működését és teljesítményét.

Az elmúlt évtizedben a magyar gazdasági környezetet az állandó átalakulás jellemezte, ám a kis- és középvállalkozások problémáinak csökkentésében nem történt jelentős áttörés. Az időszak folyamatos nehézségei, a különböző válságok mind rányomták bélyegüket az amúgy is már nehéz helyzetben lévő vállalkozásokra. A felmerülő likviditási problémák, a beszűkülő piacok, a beruházások visszafogása mellett más egyéb tényezők is csökkentették a vállalkozások bevételeit és kerültek egyik napról a másikra csőd közeli állapotba. Túlélési esélyeiket az alapvető hátrányok mellett tovább nehezíti az átfogó és minden szempontból hatékony gazdasági – támogató programok, valamint a kockázatok időben történő kezelésének hiánya.

A kis- és középvállalkozások életben tartása, fejlesztése, finanszírozása minden tekintetben aktuális és szinte kimeríthetetlen problémakör. A témakör éppúgy érdekes a tudományos világ szakértőinek, politikusainak stb. számára, mint az átlagos embereknek, akiknek a megélhetésük függ a vállalkozás sikerétől. Mára egyértelművé vált, hogy a probléma komplex, és a siker érdekében többek között gazdasági, szabályozási, intézményi, oktatási és infrastrukturális reformokra van szükség.

Fontos számba venni, hogy a vállalkozásokat boldogulásuk tekintetében sok olyan tényező befolyásolja, melyek komoly kockázatokat jelenthetnek. Ilyen kockázatot jelenthet többek között a finanszírozási források hiánya, mely jelentősen befolyásolja a kkv szektor jövőjét is.

Az értekezés célja, a felmerülő kockázatok áttekintését követően, egy olyan alternatív lehetőség vizsgálata, mely elsődleges feltételezésem szerint segítséget nyújthat a magyar kkv szektor kockázatainak csökkentésében, likviditási gondjaik kiküszöbölésében és versenyképességük növelésében.

Az értekezés témájának kiválasztása során az motivált leginkább, hogy olyan területen végezzem kutatásaimat mely mindamelllett, hogy

- segíthet a kkv szektor likviditási problémáinak stabilizálásában
- aktuális, és
- vizsgálatokat arra vonatkozóan Magyarországon még nem sokan végeztek.

A választás a helyi pénzek – ezen belül is a Veszprém megyei Balatoni Korona – vizsgálatára esett. A kutatásom során arra voltam kíváncsi, hogy több nemzetközi sikerpélda alapján a helyi pénzek megjelenése elősegítheti-e a magyar kkv szektor finanszírozási helyzetének javítását és likviditási problémáinak csökkentését. A téma aktualitásához hozzájárul az a tény is, hogy a külföldi példákat követve a helyi pénzek terjedése Magyarországon is elkezdődött, és az elmúlt

években egyre több kezdeményezéssel találkozhatunk, melynek hatásairól értekezésemben adok számot.

A nemzetközi és hazai szakirodalmak áttekintése után komolyan elkezdett foglalkoztatni többek között az a kérdés, hogy ha a helyi pénz rendszerekről ennyi jót mondanak, akkor valóban segíthetnek-e a magyar kkv szektor kockázatainak csökkentésében és problémáik kiküszöbölésében? Ha ez a rendszer ennyire jó, akkor miért nem kezdtük el korábban alkalmazni? Miért kell létrehozni egy új „pénzt” (korona, tallér, frank stb.) az országosan elfogadott fizetőeszköz mellé? Miért lehet sikeresebb egy helyi pénz, mint a hivatalos valuta? Vajon a negatív kamat eredményezhet-e gazdasági növekedést? A fenti példák is bizonyítják, hogy számtalan kérdést vet fel ennek az alternatív finanszírozási forrásnak a jelenléte.

Tudomásul kell venni, hogy annak érdekében, hogy egy nagyobb gazdaságot magában foglaló társadalom kiegyensúlyozott legyen, ahhoz stabil gazdaságra van szükség, melynek alapja csakis egy szilárd, megbízható pénzrendszer lehet. (Sárdi, 2011) Az elmúlt évek gazdasági eseményei és válságai egy bizonytalan pénzrendszer létét feltételezik, melynek vizsgálata a jövőre nézve halaszthatatlan.

A helyi pénz irányába ható készlettelések abból a felismerésből adódnak, hogy a globális pénzrendszer meglehetősen instabil, valamint háttérbe szorítják a lokális gazdaságok érdekeit. A lokális gazdaságot pedig a magyar kkv szektor képviseli, és a helyi pénzek használatával az ő versenyképességüknek a növekedését segíthetjük elő.

1.2. A vizsgálat célja, köre

A vizsgálat célja az volt számomra, hogy választ kapjak arra a kérdésre, hogy milyen hatással van a helyi pénz rendszerek bevezetése és terjedése a magyar kkv szektorra.

Mivel konkrét elemzéseket, felméréseket nem találtam arra vonatkozóan, hogy a helyi pénzek milyen hatással vannak azokra a magyar vállalkozásokra, melyek már elkezdtek használni, így egyértelművé vált számomra, hogy a kutatásomat ebbe az irányba kell elkezdenem.

Arra az elhatározásra jutottam, hogy a Veszprém megyei Balatoni Korona példáján keresztül megpróbálok arra választ kapni, hogy a helyi pénzek milyen hatással vannak és lehetnek a jövőben az azt használó vállalkozásokra, a magyar gazdaságra, valamint milyen lehetőségeket biztosíthatnak általánosságban a jövőre nézve.

Az értekezés szekunder kutatási szakaszában olyan nemzetközi és magyar szakirodalmak kerültek felhasználásra, melyek hozzájárulnak ahhoz, hogy áttekinthető és könnyen elsajátítható képet kapjunk a helyi pénzek kialakulásáról, rendszeréről, használatáról, és eredményeiről. A szakirodalmi részben a magyar kis- és középvállalkozások helyzetének elemzése, valamint a főbb kockázatait is bemutatásra kerülnek.

A szekunder kutatások kiváló alapot nyújtottak a primer kutatások elvégzéséhez, mely során kérdőíves felmérés és mélyinterjúk is felhasználásra kerültek.

A kérdőíves felmérés során arra voltam kíváncsi, hogy a magyar vásárlók, állampolgárok hogyan viszonyulnak a helyi pénzek használatához, és mit gondolnak a kezdeményezésről. A kérdőíves felmérés eredményei segítettek abban, hogy egy összefogó képet kapjak a felhasználók köréről, és valamelyest meghatározhassam a helyi pénzek terjedésének jövőképét a vásárlói, azaz felhasználói oldalról.

A mélyinterjúkat – a kérdőíves felméréssel ellentétben – nem a magánszemélyek körében végeztem, hanem fontosnak tartottam a vállalkozások oldaláról is megvilágítani a helyi pénzek

által kínált lehetőségeket, annak erősségeit és veszélyeit. Annak érdekében, hogy minél szélesebb körű legyen a vizsgálat, fele-fele arányban kerestem fel olyan vállalkozásokat, melyek nem fogadják el jelenleg még a Balatoni Koronát, és felkerestem olyanokat is melyek már az elfogadók táborát erősítik.

1.3. Célkitűzések

Az értekezésben vizsgált téma lehatárolása megköveteli, hogy értekezésemben a következő területeket vizsgáljam, és ennek megfelelően az alábbi célkitűzéseket tegyem:

I. Szakirodalmi feldolgozáshoz kapcsolódó feladatok és célkitűzések:

1. A magyar kis- és középvállalkozói (kkv) szektor helyzetének vizsgálata a jelenlegi gazdasági környezetben, kiegészítve a kkv szektor eredményességét befolyásoló tényezőkkel és kockázatokkal.
Elvégzendő feladatok: szekunder kutatás keretén belül, statisztikai adatok (KSH és egyéb kutatások) felhasználásával átfogó képet adni a magyar kkv szektor helyzetéről, meghatározni a főbb kockázati pontokat és befolyásoló tényezőket.
2. A pénzhelyettesítők és egyéb alternatív finanszírozási forrásoknak a felkutatása és rövid ismertetése.
Elvégzendő feladatok: szakirodalom áttekintését követően rövid kiterő az egyéb alternatív finanszírozási források fontosságára.
3. A helyi pénzek jelentősége és bemutatása
Elvégzendő feladatok: A hazai és nemzetközi szakirodalmakat felhasználva, a külföldi és hazai helyi pénzek mintáján keresztül a helyi pénzek jelentőségének ismertetése, kockázatai, a helyi pénz előnyeinek és hátrányainak feltérképezése, mely kiváló alapot szolgáltat a későbbi kutatások elvégzéséhez.

A kutatásaim megalapozásához, a Veszprém megyei Balatoni Koronával kapcsolatos vizsgálataim szolgáltatták az alapot. A szakirodalmak feldolgozása, és a vizsgálatok tervezése során úgy véltem, hogy egy szűkebb terület vizsgálata – a helyi pénz lokális volta miatt – jóval mélyrehatóbb eredményeket tud szolgáltatni, mint egy nagyobb egység, azaz országos kitékintés. Mindezt indokolja az a tény is, hogy a helyi pénzek elterjedése még országos tekintetben csekélynek mondható, így a választott helyi pénz hatókörére való szűkítés indokoltnak is tekinthető. A Balatoni Korona kiváló lehetőséget biztosított a kutatásaim elvégzéséhez, és az alábbi célkitűzéseim eléréséhez.

II. Saját kutatáshoz kapcsolódó célkitűzések és feladatok:

- Vizsgálatok elvégzése arra vonatkoztatva, hogy a helyi pénzek hogyan befolyásolhatják, és milyen hatással lehetnek a magyar kkv szektor, és a gazdaság helyzetére.
- Elvégzendő feladatok: a Balatoni Korona vonatkozásában kérdőíves felmérés elvégzése a felhasználók körében, valamint mélyinterjúk elkészítése az elfogadóhelyek tekintetében.
- A kérdőíves felmérés eredményeinek lekódolása, mely alapján statisztikai (SPSS) módszerrel egyéb vizsgálatok elvégzése. A mélyinterjúk eredmények kiértékelése.

A Balatoni Koronával kapcsolatos vizsgálatok során a fő kérdések melyekre választ várok:

- a) Valóban elősegítheti a helyi pénzek használata a magyar kkv szektor erősödését?
- b) Eredményezhet-e növekedést a helyi pénzek használata a helyben maradó haszon által?
- c) A felhasználók hogyan vélekednek a helyi pénzek terjedéséről?
- d) A vállalkozások hogyan értékelik a helyi pénzek megjelenését?
- e) Milyen hátráltató tényezők állnak a Balatoni Korona terjedésének útjában?

A szakirodalom áttekintését követően, annak eredményeit felhasználva, a kutatási hipotéziseket az "Anyag és módszer" részben ismertetem.

2. ANYAG ÉS MÓDSZER

2.1. A kutatás hipotézisei

A szakirodalmi szekunder és primer adatok eredményeire támaszkodva az alábbi kutatási hipotéziseket teszem és vizsgálom meg az értekezésemben:

1. Hipotézis (H1)

A helyi pénzek elterjedésének útjában az egyik legmeghatározóbb gátló tényező az, hogy a vevők, *nincsenek kellően informálva a helyi pénzek cél és eszközrendszeréről*, annak hasznosságáról és használatának körülményeiről, emiatt az *emberek többsége bizalmatlan* a Balatoni Koronával szemben.

2. Hipotézis (H2)

Az emberek attitűdje jelentősen befolyásolja a Korona használatát. Jelenleg többnyire, olyan lokálpatrióta szemléletű felhasználók erősítik a Balatoni Korona használatát, akik szellemi/diplomás dolgozók, és magasabb fizetéssel rendelkeznek.

3. Hipotézis (H3)

A Balatoni Korona sikerét jelentősen befolyásolná, annak *cafetéria rendszerbe* történő beágyazása. A béren kívüli juttatások keretében nyújtott Balatoni Korona, jelentős hatást gyakorol a helyi vállalkozók fejlődésére, és a haszon helyben maradására. A kényszer hatására nőne a Balatoni Koronát használók száma a szegényebb, és alacsonyabb iskolai végzettségű felhasználók körében is.

4.1. Hipotézis (H4.1)

A vállalkozások többsége azért nem válik Balatoni Korona elfogadóhellyé, mert nem rendelkeznek a Koronával kapcsolatos megfelelő információkkal (sokan még nem is hallottak róla).

4.2. Hipotézis (H4.2)

A Balatoni Korona elfogadóhelyek száma alacsonynak tekinthető, a vállalkozásoknak jelenleg nem fűződik anyagi érdekük az elfogadóhelyekhez történő csatlakozáshoz és a kevés elfogadóhely eredményezi azt, hogy a vállalkozások nem tudják egymás között forgatni a Koronát, ebből kifolyólag a visszaváltás jelenti a hosszabb távú megoldást számukra.

4.3. Hipotézis (H4.3)

A vállalkozások csatlakozásának hátráltató tényezője, hogy nem tudják felvállalni még azokat a minimális költségeket sem, melyek pl. a Balatoni Korona visszaváltásával járnak, ezen felül bonyolultnak tartják a visszaváltás körülményeit.

A hipotézisek igazolására alkalmazott módszerek köre az alábbi alfejezetben kerül ismertetésre.

2.2. Adatforrások lehatárolása, módszertani kérdései

Értekezésem megírásához szekunder és primer adatforrások is felhasználásra kerültek. Ezek egysége kiváló alapot nyújtott az eredményeim megalkotásában és a hipotéziseim igazolásában. A következő fejezetekben a szekunder és primer adatforrások rövid lehatárolása következik.

2.2.1. Szekunder kutatások

A kutatásom elsődleges szempontja az volt, hogy átfogó képet adjak a magyar kis- és középvállalkozások helyzetéről, azok lehetőségeiről és kockázatairól, valamint ezt követően bemutassam a helyi pénz kezdeményezések által kínált lehetőségeket és kockázatokat.

A vizsgálatokat első körben a szekunder adatok, azaz a hazai és nemzetközi szakirodalmak áttanulmányozásával kezdtem, majd ezt követte a szakirodalmak rendszerezése és a szükséges adatbázisok felépítése és elemzése. A szekunder adatok felhasználása során csak egyszerűbb statisztikai módszerekre volt szükségem (pl. átlagszámítás). Minden más adatot, összehasonlítást sikerült megalapoznom a szakirodalmak tanulmányozása során.

Az elsődleges szakirodalmi vizsgálatok a kkv szektorral kapcsolatosak voltak.

Mivel a magyar kis- és középvállalkozások helyzetének alakulását rendkívül sokan vizsgálták már, ezért a hazai és nemzetközi szakirodalomban sikerült olyan elemzéseket, vizsgálatokat találnom (pl. KSH, Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium – reprezentatív vállalkozói felmérés, European Commission – SBA tájékoztató, Magyar Fejlesztési Bank – vállalati felmérés, Nemzetgazdasági Minisztérium – Kis- és középvállalkozások stratégiája 2014-2020 stb.) melyek kiváló alapot jelentettek a későbbi eredményeim meghatározásában a kkv szektor tekintetében.

A kkv szektor helyzetének feltérképezése után kezdtem meg vizsgálataimat a helyi pénz rendszerekkel kapcsolatban. A helyi pénzekkel kapcsolatos eredmények megalkotásában szintén segítségemre voltak a különböző szakirodalmi anyagok. A téma általános megismerése során jobban ki tudtam használni a nemzetközi irodalmakat, hiszen a helyi pénzek használata Magyarországon még gyerekcipőben jár, így a szakirodalmi anyagok száma is most növekszik igazán. Ettől függetlenül voltak olyan hazai anyagok is melyek kiváló alapot nyújtottak egy-egy megállapításhoz.

A szekunder adatforrások megismerése kiváló alapot nyújtottak a primer adatokkal történő összehasonlítások elvégzéséhez, valamint nem igényeltek komolyabb statisztikai módszerrel történő beavatkozást.

2.2.2. Primer adatforrások

Az értekezés eredményeinek megalkotásában kulcsfontosságú szerepe volt a primer kutatásból származó adatoknak. Annak érdekében, hogy a helyi pénzekkel kapcsolatos konklúzióimat meghatározhassam, vizsgálatokat végeztem a Veszprém megyében működő helyi pénz, a Balatoni Korona esetében. A vizsgálat területi lehatárolásban Veszprém megyét választottam, hiszen itt élek, ezért személyes tapasztalatokat tudtam szerezni a témában. Másik fontos tényező, hogy a soproni Kékfrank után, a Veszprém megyei Balatoni Korona volt a második legnagyobb helyi pénz kezdeményezés Magyarországon. Bár a Balatoni Korona, alapítását tekintve még fiatalnak mondható, de a kutatás során már feltehetően rendelkezik olyan visszacsatolásokkal, mely kiváló lehetőséget biztosít az eredményeim megalkotásában. Ez a tény megerősít abban, hogy a téma szempontjából is releváns kutatási eredményeket realizálhassak.

A kutatás során fontosnak tartottam, mind a vásárlók, mind az elfogadóhelyek szempontjainak vizsgálatát, ezért az eredmények megalkotásában felhasznált információk két mintavételezésből erednek. Ennek következtében első körben kérdőíves felmérést végeztem a Veszprém

megyében élő lakosok körében, majd mélyinterjúkat készítettem a vállalkozói szektor kiválasztott képviselőivel.

A vizsgálatok (mind a kérdőíves felmérés, mind a mélyinterjúk) véletlen mintavételezési eljárással történtek. Ezen belül is a "hólabda–módszer" elvét, azaz az "egyszerűen elérhető alanyok" elvét követtem.

Kritériumot egy szempontból kellett felállítanom, mégpedig a vállalkozókkal történő mélyinterjúk során. Itt ugyanis törekednem kellett arra, hogy fele–fele arányban készítsek interjúkat olyan vállalkozásokkal, akik Balatoni Korona elfogadóhelyek, illetve akik nem fogadják el ez a helyi pénzt, mint fizetési lehetőséget. A kiválasztási folyamatban az elfogadóhelyek listája adott támpontot, ahonnan szintén a hólabda–módszer segítségével sikerült kiválasztanom az interjúalanyokat.

2.3. A vizsgálatok során alkalmazott módszerek

2.3.1. Kérdőíves felmérés

Az általam elvégzett kérdőíves felmérés 2014. február 14. – 2014. március 20. között zajlott, mely során közel 250 kérdőív került személyesen, de véletlenszerűen kiosztásra. A határidőt követően 123 értékelhető kérdőívvel rendelkeztem, mely bár nem minősül reprezentatív felmérésnek, de hipotéziseim igazolásában megfelelő segítségnek bizonyultak. A kitöltött kérdőívek számszerű lekódolását követően lehetővé vált, hogy oksági és egyéb kapcsolódási pontokat határozzak meg az összegyűjtött információk között.

A kérdéssor felépítése során, a vizsgált téma – azaz a helyi pénzek jelentősége –, szinte megkövetelte, hogy mind a három kérdéstípus (zárt, nyitott, félig nyitott) felhasználásra kerüljön. A zárt kérdések egyértelműen a számszerűsíthető adatok miatt voltak szükségesek. A másik két kérdéstípus (nyitott, félig nyitott) pedig a kitöltők szubjektív véleményeiről adtak visszajelzést.

A kérdőív kiosztásakor, azt feltételeztem, hogy a kitöltők többsége, még nem is hallott a helyi pénzekről, így a Balatoni Korona megjelenéséről sem. Fontosnak tartottam, hogy a kérdőív közepén, egy rövid ismertetőben informáljam a válaszadókat arról, hogy mi is valójában a helyi pénzek szerepe. Az ismertető utáni kérdésekre már annak megfelelően tudtak válaszolni a kitöltők, hogy nagyjából tisztában voltak a helyi pénzek bevezetésének céljaival.

A kérdőívek kérdései – a teljesség igénye nélkül – a következő területeket ölelték át:

- általános információk a kitöltőről (pl. neve, kor, iskolai végzettség, jövedelem, irányítószám)
- helyi pénzzel kapcsolatos kérdések (hallott-e már róla? hol hallott róla? használta-e már? Figyelemmel kíséri-e a híreket? Hallott-e már a Balatoni Koronáról? stb.)
- Rövid ismertető a helyi pénzek szerepéről
- Kérdések, melyek célja az, hogy a kitöltők az ismertető alapján mit gondolnak a helyi pénzekről és a Balatoni Koronáról (Szívesen fektetne régiója jövőjébe a helyi pénz használatával? Ön hasznosnak tartja-e a Balatoni Korona kezdeményezését? stb.)
- A kérdőív utolsó kérdése egy kifejtős kérdés volt: Mivel tudnánk Önt meggyőzni a Balatoni Korona hasznosságáról, és arról, hogy használatával Ön is jól jár?

A kérdőíves felmérésben több olyan kérdés szerepelt, melyek esetében Likert–skálát alkalmaztam. A Likert–skála lehetőséget nyújtott arra vonatkozóan, hogy minél pontosabb

eredmények kerülhessenek kimutatásra, valamint jelentős segítségül szolgált a többváltozós eredmények megalkotása során is.

2.3.2. Alkalmazott modellek és statisztikai módszerek

A kutatásban elemzésre kerülő nagymennyiségű adathalmaz egy, illetve többváltozós statisztikai módszerek és modellek alkalmazását is megkövetelte. A bemutatásra kerülő eredmények megalkotásában az SPSS programcsomag nyújtott segítséget. A kérdőíves felmérés eredményei – számokká kódolva –, egy Microsoft Excel táblában kerültek egyesével rögzítésre, majd ezt követően ezek az értékek lettek átkonvertálva az SPSS programba. A különböző változók, mint pl: mérési skála (measure) pontosítása után, az első eredményekhez a leíró statisztika módszerének használatával jutottam hozzá.

A kérdőívek értékelése során a többváltozós módszerek esetében az alábbi modelleket alkalmaztam:

- A keresztábra elemzés segítségével két nominális, ordinális, illetve kategorizált metrikus változó összefüggését elemeztem. (Sajtos et al. 2007)
- varianciaelemzés segítségével (ANOVA) – mely a magyarázó modellek közé tartozik – azt vizsgáltam, hogy van-e különbség, két vagy több csoport átlaga között azaz, hogy egy független változó hogyan befolyásolja egy függő változó alakulását.
- faktorelemzés (főkomponens elemzés), segített a változók közötti multikollinearitás kiszűrésében. A faktorelemzés során "nincsenek előre meghatározott függő és független változók, hanem a változók közötti összefüggések feltárására" törekedtem. A faktorelemzés elvégzése során fontos volt a Kaiser–Meyer–Olkin (KMO) kritérium érték vizsgálata, mely az egyik legfontosabb mérőszám annak megítélésében, hogy a változók mennyire alkalmasak a faktorelemzésre.
- klaszterelemzés során az alapvető feladat azoknak a változóknak a megtalálása volt, amelyek a csoportok közötti különbségeket okozták. Esetenként a klaszterelemzést a faktorelemzés során létrejött változók felhasználásával végeztem el.

2.3.3. Mélyinterjúk

A kutatásom második szakaszában vállalkozói szempontból került vizsgálatra a helyi pénzek, jelen esetben a Balatoni Korona használata. Öt olyan Veszprém megyei vállalkozással készítettem mélyinterjút, akik Balatoni Korona elfogadóhelyek:

- Pantani Kft.
- Krisztina Zöldség–Gyümölcs
- Autorepair
- Reider Optika
- Kuti Nyomtatvány

valamint öt olyan vállalkozást is felkerestem, akik nem szerepelnek még az elfogadók között:

- AlmadiART
- Gózon&Gózon Tanácsadó Iroda
- Szabó Kerttechnika
- Regina Tourist
- Oti–Glass Kft.

A vállalkozások kiválasztásának a meghatározása véletlenszerűen történt, ám itt is előtérbe helyeztem azon vállalkozásokat, akik könnyen elérhetőek voltak számomra. A vállalkozók

többsége segítőkésznek bizonyult, de akadtak olyan vállalkozások is akik elutasították az interjúfelkérést.

A mélyinterjú kérdésköre hasonló szempontok szerint lett összeállítva, mint a lakosság körében végzett kérdőíves felmérés, csak vállalkozói szempontból specifikálva.

A vállalkozókkal mind a tíz esetben személyesen készítettem interjút. Az esetek többségében engedélyezték a beszélgetés rögzítését, így a feldolgozás során sikerült a lehető legpontosabb eredményeket meghatározni. Lehetőséget biztosított számomra a 2014. Veszprém Expo, melynek keretén belül több mint 70 Veszprém megyei vállalkozó jelent meg egy helyen, és mutatta be vállalkozását. Ezen a rendezvényen hat vállalkozás járult hozzá, hogy mélyinterjút készítsék velem. A maradék négy vállalkozást üzletében, egy előre megbeszélt időpontban kerestem fel.

3. EREDMÉNYEK

3.1. Primer kutatás – A lakosság körében végzett kérdőíves felmérés eredményei

3.1.1. Leíró statisztika módszerével vizsgált eredmények meghatározása

A kérdőív eredményeinek leködölését követően az alábbi megállapításokat sikerült tennem a helyi pénzekkel (Balatoni Koronával) kapcsolatban:

A megkérdezettek 25,2%-a (31 fő) még nem is hallott a helyi pénzekről és azok jelentőségéről. Ezzel szemben a kitöltők 74,8%-a azt jelezte, hogy már hallott valamilyen formában a helyi pénz kezdeményezéséről.

A megkérdezettek többsége leginkább az újságokból szerzett tudomást a helyi pénzek megjelenéséről, majd ezt követték az interneten olvasottak, a baráti társaságban illetve a tv-ben, rádióban szerzett információk.

A helyi pénzek használatát illetően a megkérdezettek csupán 2,4%-a, azaz 3 fő használt valaha helyi pénzt, ebből 2 fő értékesítési helyen, 1 fő pedig baráti társaságban jutott hozzá ehhez az alternatív finanszírozási forráshoz.

Érdekességnek számít, hogy attól függetlenül, hogy a válaszadók jelentős százaléka hallott már a helyi pénzekről, mégis a megkérdezettek 36,6%-a nincs is tisztában a helyi pénzek bevezetésének céljaival, 71,5%-uk azzal sincs tisztában, hogy hol lehet beszerezni, valamint 79,7%-uk azt sem tudja milyen címletei vannak a Balatoni Koronának.

A megkérdezettek 77,3%-a nem kíséri figyelemmel a helyi pénzzel kapcsolatos híreket. Ezen kívül 29,3%-uk még abszolút nem is hallott a Balatoni Korona kezdeményezéséről, 39%-uk is csak futólag, 31,7%-uk pedig biztosan állította, hogy bizonyos körülmények között hallott már a kezdeményezéséről.

Ami a helyi pénz külföldön elért sikereit illeti a kitöltők 78,9%-a nem volt tisztában azzal a ténnyel, hogy több sikeres helyi pénz kezdeményezés működik külföldön.

A kérdőív kitöltése során fontosnak tartottam, hogy az embereknek röviden felvilágosítást kapjanak a helyi pénz céljairól, és használatáról. A rövid ismertető után, a megkérdezettek 82,1 %-a jelezte azt, hogy a jövőben szívesen használna helyi pénzt tudva azt, hogy ezzel a helyi gazdaságot támogatja, és erősíti a magyar termékek használatát, ám a kitöltők csupán 39,8%-a jelezte, hogy a jövőben valóban élni is kíván ezzel a lehetőséggel a Balatoni Korona használata által. Ezt a döntésüket azzal indokolták, hogy:

- fontos számukra a helyi vállalkozások támogatása, és a bevételek helyben tartása
- a kiváló magyar termékek használata és piaci megerősítése
- a kistérség és régió gazdaságának élénkítése, mely új munkahelyeket is teremthet.

A kitöltők 48%-a bár lát fantáziát a Koronában, azonban nem élnek ezzel a lehetőséggel a jövőben. A válaszadók bizalmatlanságukat többek között az alábbi érvekkel indokolták:

- kevés információval rendelkeznek a vásárlók a Korona használatát illetően (H1 hipotézis további teljesülése)
- költségekkel jár a visszaváltás
- nem egyszerű a beszerzés és nem kidolgozott a rendszer

- beszűkíti a lehetőségeket, csak egy desztináció érdekeit/előnyeit szolgálja
- a kisebb kereskedőknél nincsen akkora termékválaszték, a hipermarketekben minden egy helyen megtalálható
- fontos számukra, hogy szabadon használhassák fel a pénzüket, bizalmatlanok a témát illetően (H1 hipotézis részbeni teljesülése)
- a Koronától függetlenül is előtérbe helyezi azon vásárlásokat, melyek magyar termékekre irányulnak, és magyar vállalkozók bevételeit növelik. Attól függetlenül, hogy forinttal fizet.

Az első hipotézisem (H1) bizalmatlansággal kapcsolatos teljesülését tovább erősíti, hogy 12,2% volt azok aránya, akik eleve felesleges dolognak tartják a Balatoni Koronát.

A fogyasztói szempontokat vizsgálva az emberek kevesebb mint fele (44,7%) bár szívesen választaná és használná a Koronát a cafetéria juttatási formában, de magasabb azok aránya, akik nem értenek egyet a kezdeményezéssel.

Ami az elutasítók táborát illeti (55,3%) az alábbiakkal indokolták döntésüket:

- adott helyen és régióban lehet csak elkölteni, eléggé kötött a területi lehatárolás
- nem elterjedt a Balatoni Korona, így nem lehet olyan széles körben felhasználni, ahogy szeretnék
- előtérbe helyezik a megszokott cafetéria elemeket, mert azok már kiforrottak
- bonyolult a használata és az emberek nincsenek tisztában a használatának körülményeivel (H1) hipotézis megvalósulásának további igazolása
- vásárlási szokásaik nem teszik lehetővé, hogy a fizetésnek ezt a módját válasszák
 - vagy azért mert előtérbe helyezik az elektronikus fizetési formát
 - vagy a termékeket nem tudják kiskereskedőktől beszerezni

Úgy vélem, hogy a Korona cafetéria keretében nyújtható formája a kibocsátó Önkormányzatok, és az elfogadó vállalkozások kooperációjának eredményeként jöhet csak létre, mely szinte az egyetlen lehetőség a Korona terjedésére.

A fentiekől függetlenül a válaszadók 68,3%-a gondolta úgy, hogy a helyi pénzek segíthetnek a kereskedőknek bevételeik növelésében.

Ami a Balatoni Korona felhasználását illeti a válaszadók többsége előtérbe helyezné a vendéglátó egységekben, az élelmiszer üzletekben, piacokon és a helyi kulturális programokon történő fizetést.

A megkérdezettek jelentős többsége egyetértett abban, hogy a helyi pénzek használata elősegíthetné a magyar termékek értékesítésének növekedését, valamint az eladók által nyújtott kedvezmények is vonzóak.

A kitöltők kevésbé látnak azonban sikereket a helyi pénz által a kereskedők hálózatbővítésére vonatkozóan, valamint a munkahelyteremtés, növekvő turizmus, és a városi bevételek növekedését is kevésbé pozitívnak ítélik meg. Kiemelkedő átlagot kapott ugyanakkor a helyben maradó haszon értéke.

Többek között arra is választ keresnem, hogy a helyi pénz mennyire befolyásolja az emberek kötődését a városhoz. A válaszadók értékeit összeadva számtani átlagot vontam, melynek értéke 3,82. Ez az érték a hét fokozatú skálán egy középértéket jelent, mely sem erős, sem gyenge kötődést nem aposztrofál.

A kitöltők 77%-a mindentől függetlenül szívesen fektetne régiója jövőjébe a helyi pénz használata által. Az már megint más kérdés, hogy elméleti vagy gyakorlati szinten teszik-e ezt, hiszen éles ellentét figyelhető meg a válaszok között. Korábban ugyanis a válaszadók csupán 39,8%-a jelezte, hogy a jövőben élni is kíván a Balatoni Korona által nyújtott lehetőséggel, ezért úgy tűnik a kezdeményezés még eléggé elméleti szinten mozog az emberek fejében. Ettől függetlenül elképzelhető, hogy a jövőben sikerül növelni a felhasználók táborát, hiszen a válaszadók 78,9%-a szívesen megismerné a helyi pénz előnyeit a saját szempontjából.

A helyi pénz jövőjével kapcsolatban a megkérdezettek 55,3%-a gondolja úgy, hogy a helyi pénzeknek van jövője a magyar gazdaságban. Ez az arányszám tovább erősíti azt a tényt, hogy az emberek majdnem fele még bizonytalanok érzi a helyi pénzek használatát.

A kitöltők 57,7%-a szerint számít, hogy a fizetések alkalmával milyen fizetőeszközt használunk, és a megkérdezettek 74,8%-a forint mellett döntene a jelenlegi ismeretek alapján. A forint választása mellett az alábbi érveket sorakoztatták fel:

- a forint univerzális, így bárhol, bármikor és bármire széles körben felhasználható
- informáltak a vásárlók vele kapcsolatban
- kisebb az esélye annak, hogy egyik napról a másikra megszűnik, szemben a Balatoni Koronával
- biztosságérzetet ad a forint, szemben a Koronával (H1 hipotézis – Koronával szembeni bizalmatlanság – megerősítése)
- jelenlegi ismeretek alapján célszerűbb, hiszen az emberek nem ismerik a Balatoni Koronát, így bizalmatlanok is vele szemben. (H1 hipotézis megerősítése)

A Balatoni Koronát választók (25,2%) azért döntöttek ezen opció mellett, mert:

- szeretnék támogatni a helyi vállalkozásokat, és ez által gazdasági fellendülést, új munkahelyek teremtését, a közösségi szellem erősödését, a város jólétének növekedését remélik
- kedvezményesen vásárolhatnak
- érdekesnek tartja, ezért kíváncsiságból szívesen kipróbálná

A válaszadók átlagosan a bevételeik 11,34%-át, valamint kiadásaik 14,75%-át tudnák elképzelni helyi pénzben, mely arány igen alacsonynak mondható, és a jövőre nézve nem vezetne kimagasló eredményhez.

A Balatoni Korona terjedésével kapcsolatban a kitöltők többségét bővebb felvilágosítással, jobb reklámtevékenységgel, az elfogadóhelyek számának növekedésével már meg lehetne győzni a Korona használatáról.

A válaszadók többsége elméleti síkon jó ötletnek tartja a Korona kezdeményezést, ám a gyakorlat tekintetében már eléggé megoszlanak a vélemények. Ehhez hozzájárul az a tény, hogy számukra a rendszer még ismeretlen, és értelemszerűen a rossz anyagi helyzetben élők nem mernek kockáztatni a bevezetési fázisban, bizonytalanok a használatot illetően. Ezt a réteget a Korona használatát illetően kedvezményes vásárlásokkal lehetne meggyőzni.

A fejezetben bemutatásra került eredmények igazolták az első hipotézisem (H1) mindkét állítását (informátlanság és bizalmatlanság), valamint részben igazolták már a második hipotézisem (H2) teljesülését. A harmadik hipotézis (H3) igazolásával kapcsolatban csak tájékoztató jellegű információkat kaptam ebben a fejezetben.

3.1.2. Többváltozós elemzések – a kérdőíves felmérés első elemzéséből származtatott eredmények ismertetése

Keresztábra elemzés segítségével a "Szívesen használna-e helyi pénzt a jövőben? – mint független változó – kérdéssel állítottam szembe más, a kérdőívben szereplő kérdéseket és vizsgáltam a két kérdés közötti kapcsolat erősségét. Az elemzés elvégzése után a Khi-négyzeteket, és a Cramer-féle együttható eredményeit alapul véve az alábbi eredményeket állapítottam meg.

Összefüggés mutatható ki, a "Szívesen használna-e helyi pénzt a jövőben? valamint a "Ha választhatna 100 HUF és 100 Balatoni Korona között melyiket választaná? kérdések között. A válaszadók közül 22 kitöltő a forintot választaná, és nem használna szívesen a jövőben helyi pénzt. 101 válaszadó szívesen használná a helyi pénzeket, de jelenleg csak 31 ember választaná a Balatoni Koronát. A másik 70 ember még mindig a forint mellett döntene. Itt ismét részben teljesül a (H1) hipotézisem, mely szerint jelenleg még bizalmatlanok a válaszadók a Koronával szemben.

A "Mit gondol a helyi pénznek van jövője a magyar gazdaságban?" kérdéssel kapcsolatban szintén kapcsolat áll fenn. 22 válaszadó nem használná szívesen a helyi pénzeket, ebből 21 úgy is gondolja, hogy a helyi pénznek nincs jövője a magyar gazdaságban. Azok között, akik szívesen használnák a helyi pénzeket, szintén megoszlanak az arányok, ugyanis a 101 emberből 34 szerint nincs, míg 67 szerint van jövője a helyi pénzeknek a magyar gazdaságban.

A "Szívesen fektetne-e régiója jövőjébe a helyi pénz használatával?" kérdés tekintetében szintén kapcsolatot lehet felfedezni. A 22 helyi pénzt elutasító közül 19 abszolút nem is fektetne régiója jövőjébe helyi pénz használatával, 3 azonban igen, így elképzelhető, hogy őket még lehet befolyásolni. A helyi pénzt támogatók táborából 27-en nem, de 74-en támogatnák a régió jövőjét a helyi pénzek használatával.

A "Szívesen megismerné a helyi pénz előnyeit a saját szempontjából?" kérdés esetében is kapcsolat áll fenn. A helyi pénzt ellenzők táborából 14 abszolút nem, de 8 szívesen megismerné a helyi pénz előnyeit saját szempontjából. Míg a támogatók táborából 12 embert nem, addig 89 személyt érdekel a helyi pénzzel járó előnyök ismerete. Itt szintén teljesül az első hipotézis (H1), mely szerint informátlanság, és bizalmatlanság jellemzi a válaszadókat a Korona használatával kapcsolatban. Jó iránynak tekinthető, hogy nem zárkoznak el a megismerése és későbbi használata elől.

Kapcsolat mutatható ki a következő fejezetben elvégzett klaszterelemzés és a "Szívesen használna-e helyi pénzt a jövőben?" változók között is. Az 1. táblázatban jelölt "6 csoport" megállapítása a kérdőív 13–14 kérdéseinek klasztervizsgálata során került megállapításra, melyet a faktorelemzés során létrehozott főkomponensek segítségével végeztem el.

1. táblázat: Klaszterelemzés eredménye és a "Szívesen használna-e helyi pénzt a jövőben?" kapcsolat eredményei

	6 csoport (13 – 14)						Total
	1	2	3	4	5	6	
Szívesen használna – e helyi pénzt a jövőben? Nem	14	0	3	2	2	1	22
Igen	13	24	27	35	1	1	101
Total	27	24	30	37	3	2	123

Forrás: saját szerkesztés a kérdőíves vizsgálat eredményei alapján

3.1.3. Többváltozós elemzések – a kérdőíves felmérés második elemzéséből származtatott eredmények ismertetése

Faktorelemzésen belül, főkomponens elemzést végeztem el, mely segítségével többek között arra kerestem a választ, hogy milyen összefüggés mutatható ki az igényelni kívánt cafetéria elemek, valamint a cafetéria elemek felhasználási területei között. Az elemzés elvégzése során első körben a kérdőív 13–14 kérdéseit állítottam egymással szembe.

A faktorelemzés elvégzését követően két faktor került megállapításra. Annak függvényében, hogy az egyes faktorokba milyen változók kerültek, próbáltam egy olyan összefoglaló faktorelnevezést találni, mely valóban jellemezi a változókat.

Az első faktort "hétköznapi felhasználás faktornak", míg a másik faktort "rekreációs faktornak" neveztem el. A hétköznapi felhasználású faktor elnevezést azért választottam, mert a faktorban szereplő változók a leginkább a hétköznapi kifizetéseinkhez köthetőek, valamint napi szinten jelen vannak a háztartásokban (helyi adók, helyi közlekedés, helyi szolgáltatások, helyi vállalkozók, helyi kulturális programok, iskolai támogatás és piacokon történő fizetés). A rekreációs faktor elnevezés abból eredt, hogy itt nem a helyi dolgok specializációja történik, hanem kicsit tágabb körű felhasználást feltételezhetünk. Általában az ilyen célból történő felhasználások rekreációs célból történnek (vendéglátó egység, hidegétel, melegétel, élelmiszer üzletek, üdülési csekk).

Az elvégzett faktorelemzésből még nem lehetett a különböző csoportokat jól elhatárolható módon csoportosítani, így segítségül hívtam a klaszterelemzést, mely megmutatja, hogy a faktortényezők valójában hol helyezkednek el, és hogyan csoportosíthatóak. A klaszteranalízis során szakmailag 6 csoport meghatározása volt indokolt (lásd 2. táblázat)

2. táblázat: A klasztercsoportok meghatározása és jellemzői a kérdőív 13–14 kérdéseinek vizsgálata alapján

Megnevezés	Klasztercsoportok sorszáma					
	1	2	3	4	5	6
Elemek száma a klaszterben (db)	27	24	30	37	3	2
Elemek aránya a klaszterben (%)	21,95	19,51	24,39	30,08	2,44	1,63
Korosztály	30-45	25-38	27-36	28-36	35-45	40-45
Vizsgált minta megfelelő (✓) vagy alulreprézantált* (-)?	✓	✓	✓	✓	-	-
Hétköznapi felhasználást előnyben részesítő	-	✓	✓	-	-	✓
Rekreációt előnyben részesítő	-	✓	-	✓	✓	-
Csoport elnevezése	Közömbös emberek	Nyitottak	Praktikusok	Kikapcsolódni vágyók		
Csoportok jellemzői	semleges a csoport számára a választás, és valószínűleg a helyi pénz elköltésének lehetősége	megosztók csoportja, akik bármelyik felhasználási területet szívesen választanák - nyitottak a választás lehetőségét illetően	céltudatos fiatal korosztály, akik elsősorban költségeik csökkentésére törekednek, ezért praktikus dolgokra költenek a Koronát	fiatal korosztály, akik előtérbe helyezik a kikapcsolódást, és társasági életet	Válaszadók száma nem érte el a vizsgált minta 5%-át	Válaszadók száma nem érte el a vizsgált minta 5%-át

* alulreprézantált, ha a válaszadók száma nem érte el a vizsgált minta 5%-át
(✓) igen (-) nem

Forrás: saját szerkesztés a kérdőíves vizsgálat eredményei alapján

3.1.4. Többváltozós elemzések – a kérdőíves felmérés harmadik elemzéséből származtatott eredmények ismertetése

A korábban ismertetésre került 13–14 kérdések vizsgálata alapján, szintén azonos elemzéseket végeztem el a kérdőív 16–17–18 kérdések vonatkozásában is. Főkomponens elemzést (Principalcomponent) hajtottam végre, mely segítségével arra kerestem a választ, hogy milyen összefüggés mutatható ki a helyi pénz jelenléte és a magánszemélyek, a kereskedők, városok vonatkozásában.

A faktorelemzést követően itt is két faktort különböztethetünk meg. A faktorok elnevezése során szintén arra törekedtem, hogy próbáljak olyan összefoglaló megnevezést találni, mely visszatükrözi a változók tartalmát. Ez alapján az egyik csoportot gazdasági (ide tartozó elemek: gazdasági fellendülés, új munkahelyek, növekvő turizmus, kereskedők terjeszkedése, városi bevételek/jólét növekedés, kereskedők vevőszámának növekedése, hűséges fogyasztók, megbízható magyar termék, helyben maradó haszon), míg a másik csoportot privát faktornak (ide tartozó elemek: megtakarítások, kedvezmények, közösségi szellem) neveztem el.

Az elvégzett faktorelemzésből még nem lehetett a különböző csoportokat jól elhatárolható módon csoportosítani, így klaszterelemzést hajtottam végre, mely megmutatja, hogy a faktortényezők valójában hol helyezkednek el, és hogyan csoportosíthatóak. A klaszteranalízis során szakmailag kilenc csoport meghatározása volt indokolt. A csoportokhoz tartozó jellemzőket és eredményeket a 3. táblázat foglalja össze.

3. táblázat: A klasztercsoportok meghatározása és jellemzői a kérdőív 16–18 kérdéseinek vizsgálata alapján

Megnevezés	Klasztercsoportok sorszáma								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Elemek száma a klaszterben (db)	26	12	29	18	17	3	6	10	2
Elemek aránya a klaszterben (%)	21,14	9,76	23,58	14,63	13,82	2,44	4,88	8,13	1,63
Vizsgált minta megfelelő (✓) vagy alulreprézantált* (-)?	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓	-
Gazdasági faktort részesítik előnyben	≈	-	✓	-	✓			✓	
Privát faktort részesítik előnyben	✓	✓	-	-	≈			✓	
Csoport elnevezése	Közömbösek	Gyűjtögetők	Lokálpatrióták	Szkeptikusok	Bizalmatlanok			Optimisták	
Csoportok jellemzői	a csoport tagjai bár előtérbe helyezik a privát faktorokat, de a gazdasági faktort sem szorítják háttérbe, közömbösek a választást illetően	a csoport tagjai egyértelműen a privát faktorokat helyezik előtérbe, így saját jólétük alakulását helyezik a középpontba, szembe a közérdekkel	lokálpatrióta és egyben vállalkozó szemléletű felhasználók csoportja, akik a helyi érdekeket részesítik előnyben a privát érdekekkel ellentétben	a csoport tagjai egyik faktort sem részesítik előnyben, semlegesek a témát illetően, így nehéz őket befolyásolni	a csoport tagjai bár inkább a gazdasági faktort helyezik előtérbe, de nem zárják ki a privát faktorban rejlő lehetőségeket sem. A háttérben az állhat, hogy nem rendelkeznek kellő információkkal a témát illetően	Válaszadók száma nem érte el a vizsgált minta 5%-át	Válaszadók száma nem érte el a vizsgált minta 5%-át	a csoport tagjai optimisták, és bármelyik faktort szívesen választanák. A csoport tagjai rugalmasak és könnyen alkalmazkodók.	Válaszadók száma nem érte el a vizsgált minta 5%-át

* alulreprézantált, ha a válaszadók száma nem érte el a vizsgált minta 5%-át (✓) igen (-) nem

Forrás: saját szerkesztés a kérdőíves vizsgálat eredményei alapján

Összességében elmondható, hogy a válaszadók többsége inkább a gazdasági fellendülés vonatkozásában lát előrelépést a helyi pénzek használatára során. Ettől függetlenül nem hanyagolható el a privát faktor – azaz a megtakarítások és közösségi szellem erősítésének – lehetősége sem.

3.1.5. Többváltozós elemzések – a kérdőíves felmérés negyedik elemzéséből származtatott eredmények ismertetése

Keresztábra elemzés segítségével érdekes vizsgálatot végeztem el a korábban bemutatásra került (2–3 számú elemzések) klasztereredmények felhasználásával. A vizsgálat során kapcsolatot kerestem az elemszámok között és az alábbi eredményeket sikerült aposztrofálni.

A keresztábra elemzés során első lépésben a Pearson–féle Khi–négyzetet vizsgáltam, mely két változó összefüggésének statisztikai szignifikanciáját méri. Beigazolódtott, hogy van kapcsolat a két korábban vizsgált klasztercsoport között.

A vizsgálat eredményeit, és a klasztercsoportok közötti összefüggéseket kiválóan szemlélteti az 4. táblázat.

4. táblázat: A két (13-14) és (16-18) kérdések klasztervizsgálat keresztábrájában történő összehasonlításának eredményei

Megnevezés	Közömbös emberek (1. csoport)	Nyitottak (2. csoport)	Praktikusok (3. csoport)	Kikapcsolódni vágyók (4. csoport)
Közömbösek (1. csoport)	-	√	√	√
Gyűjtögetők (2. csoport)	-	√	-	-
Lokálpatrióták (3. csoport)	-	√	√	√
Szkeptikusok (4. csoport)	√	-	-	-
Bizalmatlanok (5. csoport)	-	-	√	-
Optimisták (8. csoport)	-	√	-	√
Csoport jellemzője	csoportba tartozók teljesen semlegesek (közömbösek) a döntéseiket illetően	ez a csoport már nyitottabb, mint a közömbösek csoportja. Fontosnak tartják a helyi vállalkozások és jólét fejlődését.	a csoport tagjainak anyagi forrásai végesek, így kockázatot nem igazán mernek vállalni, mely által inkább közömbösek és bizalmatlanok a helyi pénzekkel kapcsolatban	a csoport tagjai könnyen befolyásolhatóak
Megállapítás	a helyi pénzek terjedése ezen célcsoport esetében szinte biztos, hogy kudarcra van ítélve	a helyi pénzek terjedése érdekében fontos lehet ez a csoport, és érdemes ötleteiket is számba venni	a csoportban akkor fog nőni a helyi pénz használók száma, ha világossá válik számukra, hogy ez akár megtakarítást is eredményezhet számukra a különböző kedvezmények által	megfelelő marketinggel növelhető a helyi pénz használók száma

(√) jellemző tényező (-) nem jellemző tényező

Forrás: saját szerkesztés a kérdőíves vizsgálat eredményei alapján

3.2. Primer kutatás – Vállalkozások körében végzett mélyinterjúk főbb eredményei

3.2.1. A mélyinterjú általános kérdéseinek eredményei

A vizsgált vállalkozások igazolták a szekunder kutatás során szerzett eredményeim, mely alapján a vállalkozások elsődleges nehézségei a finanszírozási problémákon felül, a magas adó, tb és adminisztrációs terhekből adódnak. A vizsgált vállalkozások kockázatainak további körét jelenti a magas adóterhek mellett a gazdasági szabályozás kiszámíthatatlansága, valamint többen jelezték a szakképzett munkaerő hiányát. Egy vállalkozás jelezte, hogy számára problémát okoz a nem kielégítő kereslet, szintén egy-egy vállalkozás számolt be a vevők

fizetési késedelméről és beszerzési nehézségeikről. Két vállalkozás a bonyolult adminisztrációt és pályázati rendszert is felsorolta a kockázatai között.

3.2.2. A Balatoni Korona elfogadását mellőző vállalkozásokkal készített mélyinterjúk főbb eredményei

- a vizsgált öt vállalkozásból egy abszolút nem, kettő csak futólag, míg két vállalkozás már hallott a Balatoni Koronáról, de valamilyen oknál fogva nem merült el a témában, vagy elvetette a kezdeményezést (H4.1 hipotézis megerősítése)
- három vállalkozás még nem is gondolkodott azon, hogy a Balatoni Korona elfogadóhelyek táborát erősítse, míg két vállalkozás fontolgatja a csatlakozást, de ebből végül egy elvetette a betársulás gondolatát arra hivatkozva, hogy vevőik a fizetéseket átutalásos formában rendezik feléjük, ezért készpénz forgalmat nem bonyolítanak
- megerősítést nyert az a tény, hogy a vállalkozások jelentős százaléka nincsen kellően informálva a Balatoni Korona létezéséről és használatának körülményeiről. Ez az informátlanság okozhatja több ízben az elfogadóhelyek számának nem megfelelő bővülését. (H4.1 hipotézis megerősítése)
- a vállalkozások megemlítették, hogy a vevők attitűdje sokat változott és rossz irányba halad, véleményük szerint a vásárlók elkényelmesedtek, melyen a Balatoni Korona használata sem tud segíteni (H2 hipotézis megerősítése)
- jelentős bevétel és forgalomnövekedést a Balatoni Korona esetében csakis az idézhetne elő, ha a munkáltatók – ösztönző szándékkal –, cafetéria rendszer keretében nyújtanak dolgozóiknak. Természetesen ennek a kezdeményezésnek párosulnia kell azzal a feltétellel, hogy a külföldi és nagy multinacionális vállalkozásokat kizárják az elfogadók köréből. A fenti feltételek megvalósulása esetén, viszont kiváló lehetőségnek tartanák a Balatoni Koronát. (H3 hipotézis megerősítése)
- a jelenlegi gazdasági helyzetben a vállalkozások Balatoni Korona felhasználási nehézsége abban van, hogy nem tudják egymás között forgatni a Koronát, ebből kifolyólag a visszaváltás jelentené számukra a megoldást, melynek költségeit sok esetben nem tudják vállalni (H4.2 és H4.3 hipotézis megerősítése)
- a megkérdezett vállalkozások mindentől függetlenül elvi alapon látnak fantáziát a Balatoni Korona kezdeményezésben. A terjedésével kapcsolatban viszont hiányolják a megfelelő tájékoztatást, és reklámot. Ezen kívül komoly gondokat látnak az emberek attitűdjében. Első körben bővebb felvilágosítást igényelnének a terjesztők részéről. (H2 és H4.1 hipotézis megerősítése)
- a vizsgált vállalkozások mindegyike egyetért azzal, hogy a helyi pénz kezdeményezéseknek – és így a Balatoni Koronának – lehet jövője, és elvi alapon segítheti a vállalkozások helyzetét. A Korona terjedésétől bevételeik növekedését, növekvő vevőszámot, helyben maradó hasznot, hűsége fogyasztókat és esetleges új munkahelyek teremtését és hálózatbővítést remélnének.

3.2.3. A Balatoni Korona elfogadóhelyekkel készített mélyinterjúk főbb eredményei

- a vizsgált vállalkozások jó kezdeményezésnek tartják a Balatoni Koronát. A csatlakozásuk során bár reménykedtek a jobb forgalom, és ez által a magasabb bevételekben, de elsődleges céljuk az volt, hogy helyben tartsák a hasznot, és ez által is segíteni tudjanak a magyar (jelen vizsgálatban a Veszprém megyei) vállalkozások helyzetét.
- a vizsgált vállalkozások visszajelzései alapján a Balatoni Korona nem idézett elő forgalom, és bevétel növekedést. Annyira kis forgalmat bonyolítanak Balatoni

Koronában, hogy sok esetben nem is mérhető a számuk (1–2,5%). Két vállalkozás esetében még nem volt egy olyan vásárló sem, aki Balatoni Koronával fizetett volna.

- ami a Balatoni Korona előnyeit és hátrányait illeti, mindegyik vizsgált vállalkozás célja az, hogy helyben tartsa a helyi hasznot, és elősegítse a kkv szektor helyzetét. Ez egyfajta lokálpatrióta szemlélet beágyazódását is feltételezi, mely szemlélet kulcsfontosságú a siker érdekében (H2 hipotézis további teljesülése). A vállalkozások valójában már annak az előnynek nagyon örülnek, ha sikerül helyben tartani a hasznokat a Balatoni Korona kezdeményezés által.
- a hátrányokat illetően már több mindent megfogalmaztak. Az elsődleges problémát az információhiányban látják. (H4.1 hipotézis teljesülése) Hiányoznak azok a közlési csatornák, amelyek eljuttatnák a megfelelő információkat a vállalkozásokhoz és felhasználókhoz egyaránt. A reklám hiánya idézi elő az elfogadóhelyek és a felhasználók alacsony számát.

A reklámon kívül komoly gondokat látnak abban, hogy a vállalkozások többsége nem tudja beszállítóinak továbbadni a Koronát (H4.2 hipotézis teljesülése), így számára csak a visszaváltás jelent megoldást, melynek költsége sok esetben már vállalhatatlan a vállalkozás számára (H4.3 hipotézis teljesülése). A problémákat tovább tetőzi, hogy az elfogadók között is vannak szép számmal olyanok, akik attól függetlenül, hogy elfogadóhelyek, de nincsenek tisztában pl. a Balatoni Koronával járó kedvezményekkel.

- a Balatoni Korona költségeivel kapcsolatban a vállalkozások megerősítették, hogy költségük csak akkor merül fel, ha visszaváltásra kerül sor.
- ami a Koronával járó kedvezmények nyújtását illeti a vállalkozások 2–5% közötti kedvezményeket adnak vásárlóiknak a fizetés végösszegéből, ha Balatoni Koronával fizetnek.
- az üzletekben (többnyire ajtókon) elhelyezett matricákkal jelzik a Balatoni Korona elfogadásának lehetőségét, de ötből két vállalkozás megjegyezte, ha teheti személyesen is felvilágosítja vásárlóit a Balatoni Koronáról, és annak elfogadásáról.
- a Balatoni Korona sikerének és kudarcának vizsgálata során a vállalkozók ugyan azokat az érveket sorolták fel, mint a korábbiakban (pl. rossz reklám, vásárlók attitűdje stb.).
- ami a Balatoni Koronával kapcsolatos változtatásokat illeti a vállalkozások továbbra is kiállnak az mellett, hogy megfelelő reklámmal, és az elfogadóhelyek számának növelésével segíteni lehetne a kezdeményezést (H1 és H4.1 hipotézisek egyidejű teljesülése). A vásárlók attitűdjén nem kimondottan lehet változtatni, de talán a megfelelően célzott reklám és a kedvezmények meghozzák mások kedvét is a Balatoni Korona használatához.
- a felhasználók körét illetően továbbra is a lokálpatriótákat, esetleg gyűjtőket jelölik meg a vállalkozások az elsődleges helyen (H2 hipotézis teljesülése), így a további terjedés érdekében kihagyhatatlannak tűnik a cafetéria keretben nyújtott Balatoni Korona lehetőség. (H3 hipotézis teljesülése)
- visszaváltásból adódó nehézségekről (a költségeken kívül) egyik vállalkozás sem számolt be. Az öt vállalkozásból eddig csak egy vállalkozás váltott vissza Koronát, két esetben pedig sikerült továbbadni pl. közműszámlára (távhő, víz, szemétszállítás). A Koronával kapcsolatban egy vállalkozás jelezte, hogy bizonyos beszállítóit tudja Balatoni Koronában fizetni.
- a vállalkozások kiemelték, hogy jó kezdeményezésnek tartják az Önkormányzatok részéről, hogy az Önkormányzati körbe tartozó közműdfjak (pl. víz, szemétszállítás, távhő) esetében elfogadják a Balatoni Koronát. Véleményük szerint, ha a helyi adókat is lehetne Korona formájában fizetni, akkor nőne a Koronát elfogadók száma.

- a vállalkozások többsége helyben maradó hasznot, és növekvő vevőszámot remélne a Balatoni Korona terjedésétől.

A vizsgálatban részt vett Balatoni Korona elfogadóhelyek természetesen továbbra is kiállnak a helyi pénz használata mellett, és fontosnak tartják a haszon helyben maradását.

Komoly bevétel és forgalomnövekedésre a jelenlegi működés tekintetében nem számítanak, de remélik a jövőbeli sikereket. Véleményeiket összefoglalva problémát jelent a jövőre nézve:

- vásárlók attitűdje (H2 hipotézis teljesülése)
- reklám hiánya (H1 és H4.1 hipotézis teljesülése)
- elfogadóhelyek alacsony száma (H4.1 hipotézis teljesülése)
- nem forog a vállalkozások között a Korona, mint fizetőeszköz (H4.2 hipotézis teljesülése)

További növekedést eredményezhet, ha:

- növelik a kedvezmények számát a vállalkozások
- cafetéria keretében kapnák a dolgozók (H3 hipotézis teljesülése)
- kedvező hitelezési lehetőség a rászoruló vállalkozásoknak svájci WIR mintára

Alapjába véve a kezdeményezés ötletét jónak tartják, de a megvalósítás sikerét több tényező befolyásolja egyszerre, melyek kiküszöbölése szükséges a jövőre nézve.

4. ÚJ ÉS ÚJSZERŰ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

4.1. Vizsgálataim során az alábbi új vagy újszerű eredményeket igazoltam

1. Igazoltam, hogy a helyi pénzek – jelen esetben a Balatoni Korona – terjedésének elsődleges gátját a felhasználók informátlansága és bizalmatlansága jelenti. A felhasználók körében elvégzett kérdőíves felmérés eredményeit a leíró statisztika és keresztábla elemzés módszerének felhasználásával értékeltem és egyértelműen igazolni tudtam azt a feltevésemet, hogy a fogyasztók nincsenek kellően informálva a helyi pénzek, és így a Balatoni Korona cél és eszközrendszeréről. Ez az informátlanság eredményezi azt, hogy bizonytalanok az új kezdeményezéssel, és így a Balatoni Korona használatával kapcsolatban. A fenti eredmények vonatkozásában megállapítottam, hogy a terjedés érdekében azonnali reklám és marketing tevékenységet kell végezni, mind az elfogadók, mind a felhasználók körében.

2. A felhasználók körében végzett kérdőíves felmérés, és a vállalkozókkal készített mélyinterjúk segítségével igazoltam a helyi pénz kezdeményezésekkel kapcsolatban (lásd. Balatoni Korona), hogy komoly befolyással bír a helyi pénz használatára a válaszadók attitűdje. Ez abban nyilvánul meg, hogy a válaszadók többségéből még hiányzik az a szemlélet, mely a helyi gazdaság érdekeit helyezné előtérbe (azaz a lokálpatrióta szemlélet). Ezt az állítást sikerült igazolnom a kérdőíves felmérés során leíró statisztika és klasztercsoportos vizsgálattal, valamint a vállalkozókkal készített mélyinterjúk eredményei is egyértelműen megerősítették. Tényként állítható, hogy a Balatoni Korona terjedése a lokálpatrióta szemlélettel és magasabb jövedelemmel rendelkező felhasználók körében terjed, akik száma alacsonynak tekinthető és nem elegendő a hosszú távú sikerhez. Ahhoz, hogy a Korona terjedni tudjon más rétegekben is, ahhoz elengedhetetlen azoknak a pozitív példáknak az ismertetése, mely változtatásra – és ez által a Korona használatára – ösztönöznék az embereket.

3. A Balatoni Korona terjedésével kapcsolatban a vállalkozásokkal készített mélyinterjúkkal igazoltam, hogy a jövő tekintetében csak úgy érhet el jelentős sikereket a Balatoni Korona, ha azt beépítik a cafetéria rendszerbe, és mintegy rákényszerítő jelleggel nyújtják a munkáltatók dolgozóinak. A további sikerek érdekében a kibocsátó Önkormányzatok és az elfogadóhelyek szoros együttműködésére van szükség. Megállapítást nyert a kérdőíves felmérés leíró statisztika módszeres vizsgálata során az a tény is, hogy a jelenlegi feltételekkel a válaszadók nem szívesen választanák a Koronát, – mint cafetéria elemet, – de ha az elfogadóhelyek számát sikerül bővíteni, akkor nagyobb arányban támogatnák a kezdeményezést.

4. A vállalkozásokkal készített mélyinterjúkkal bizonyítottam, hogy a vállalkozások tekintetében szintén magas a cégek informátlansága. Ez gátat szab az elfogadóhelyek számának bővítésében, mely komoly kockázatot jelent a Korona további terjedését illetően. Az elfogadóhelyek alacsony száma arra is hatással van, hogy a vállalkozások minimális számban tudják egymás között forgatni a Balatoni Koronát. Ennek következménye, hogy csak a visszaváltás jelentheti számukra a hosszú távú megoldást. A vállalkozások jelentős aránya jelezte, hogy a visszaváltásból adódó költségek, már megterhelőek lennének számukra és ebből adódóan nem vállalnak elfogadóhelyé. Tudomásul kell venni, hogy a Korona terjedéséhez jelentősen növelni kell az elfogadóhelyek számát, és ez által is elő kell segíteni a Korona, vállalkozások közötti forgatásának lehetőségét, melyben kiemelt szerepe van az Önkormányzatoknak. A Korona

sikere nagyban függ a kibocsátó Önkormányzatok hatékonyságától, így a hosszú távú célok érdekében az Önkormányzatoknak is szorosan a kezdeményezés mögé kell állniuk. Lehetőséget jelentene például, ha Önkormányzati részről megoldható lenne a helyi adók Koronában történő fizetése, mely jelentősen csökkentené a vállalkozások terheit.

4.2. A kutatás hipotéziseinek teljesülése

Az elvégzett vizsgálataim tükrében az alábbiakban összefoglalom a korábban megfogalmazott kutatási hipotéziseim teljesülését:

1. Hipotézis (H1)

A helyi pénzek elterjedésének útjában az egyik legmeghatározóbb gátló tényező az, hogy a vevők, *nincsenek kellően informálva a helyi pénzek cél és eszközrendszeréről*, annak hasznosságáról és használatának körülményeiről. Ez az informátlanság eredményezi többnyire azt a tényt, hogy az *emberek többsége bizalmatlan* a Balatoni Koronával szemben. Adekvát alternatívát jelentene a jövőre nézve, ha határozottabb marketing tevékenységet folytatnának a helyi pénz kibocsátók, és vonzóbbá tennék a helyi pénzek, jelen esetben a Balatoni Korona (BK) használatát. A siker érdekében nélkülözhetetlen a megfelelő információk eljuttatása a megfelelő rétegekhez.

Státusz: Igazolt hipotézis.

2. Hipotézis (H2)

Az emberek attitűdje jelentősen befolyásolja a Korona használatát. Jelenleg többnyire, olyan lokálpatrióta szemléletű felhasználók erősítik a Balatoni Korona használatát, akik szellemi/diplomás dolgozók, és magasabb fizetéssel rendelkeznek. Megfelelően célzott reklámmal és információk nyújtásával azokat a rétegeket is a Korona használatára lehetne buzdítani, akik eddig akár anyagi akár egyéb megfontolásból elzárkóztak annak használatától. Abban az esetben, ha a Korona felvirágoztatása a cél, mindenképpen változásokat kell eszközölni az emberek attitűdjének változásában, hiszen a jelenlegi felhasználók köre nem elegendő a hosszú távú sikerekhez.

Státusz: Igazolt hipotézis.

3. Hipotézis (H3)

A Balatoni Korona sikerét jelentősen befolyásolná, annak *cafetéria rendszerbe történő beágyazása*. A béren kívüli juttatások keretében nyújtott Balatoni Korona, jelentős hatást gyakorol a helyi vállalkozók fejlődésére, és a haszon helyben maradására. A kényszer hatására nőne a Balatoni Koronát használók száma a szegényebb, és alacsonyabb iskolai végzettségű felhasználók körében is.

Státusz: Részben igazolt hipotézis. (A vállalkozásokkal végzett mélyinterjú vizsgálatok egyértelműen igazolják a hipotézis teljesülését, azonban a felhasználókkal végzett kérdőíves felmérés eredményei alapján a felhasználók a jelenlegi feltételek között nem szívesen választanák a Balatoni Koronát, mint cafetéria elemet.)

4.1. Hipotézis (H4.1)

A vállalkozások többsége azért nem válik Balatoni Korona elfogadóhellyé, mert nem rendelkeznek a Koronával kapcsolatos megfelelő információkkal (sokan még nem is hallottak róla).

Státusz: Igazolt hipotézis.

4.2. Hipotézis (H4.2)

A Balatoni Korona elfogadóhelyek száma alacsonynak tekinthető, és elmondható, hogy a vállalkozásoknak jelenleg nem fűződik anyagi érdekük az elfogadóhelyekhez történő csatlakozáshoz. A kevés elfogadóhely eredményezi azt, hogy a vállalkozások nem tudják egymás között forgatni a Koronát, ebből kifolyólag a visszaváltás jelenti – a jelenlegi feltételek mellett –, a hosszabb távú megoldást számukra. Ám ez a megoldás sem kielégítő a végsőkéig, hiszen nem ösztönzi a vállalkozásokat a további csatlakozásra, mi több idővel érdektelenségbe fulladhat a kezdeményezés.

Státusz: Igazolt hipotézis.

4.3. Hipotézis (H4.3)

A vállalkozások csatlakozásának másik hátráltató tényezője, hogy nem tudják felvállalni még azokat a minimális költségeket sem, melyek pl. a Balatoni Korona visszaváltásával járnak (2%+áfa). Ezen felül bonyolultnak tartják a visszaváltás körülményeit. A Soproni Kékfrank esetében már fontolóra vették és minimálisra (0,25%) csökkentették a visszaváltási költségek arányát, mely következtében fellendülés volt tapasztalható. Bár a hosszú távú siker nem garantált a visszaváltási költségek csökkentésével sem, de mindentől függetlenül jelentősen előidézheti az elfogadóhelyek számának bővülését. Abban az esetben, ha már elegendő elfogadóhely csatlakozott, a jövő tekintetében megoldást jelenthet a korábbi hipotézisben említett egymás közötti forgathatóság lehetősége is. Ahhoz tehát, hogy a Korona sikeres legyen elengedhetetlen az elfogadóhelyek számának növelése, és kezdetben a visszaváltási költségek csökkentése, mely pont a csatlakozási kedvet hivatott elősegíteni.

Státusz: Igazolt hipotézis.

5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

Értekezésemben vizsgált témakörök szerteágazó és egyben komplex következtetésekre adnak lehetőséget. Logikailag rendezve az alábbi megállapításokat teszem:

A magyar kis- és középvállalkozói szektor helyzete a jelenlegi gazdasági helyzetben

A magyar kis- és középvállalkozások (kkv) gazdaságban betöltött jelentős szerepét bizonyítja, hogy ez a szektor teszi ki a vállalkozások több mint 99 százalékát, és mindamelllett, hogy szerepük jelentős a foglalkoztatás tekintetében, jelentősen hozzájárulnak az éves bruttó hozzáadott értékhez (GDP).

A szekunder és primer kutatási eredményeimre alapozva az alábbi megállapításokat teszem a magyar kkv szektor nehézségeivel és kockázataival kapcsolatban:

A magyar kkv szektor elsődleges kockázati tényezőjét a likviditási problémáikban kell keresni. Egy vállalkozás életben maradásához elengedhetetlen a megfelelő anyagi háttér biztosítása, mely sok esetben komoly megmérettetést jelent a szektorban résztvevők számára. A jövő vonatkozásában javító intézkedések szükségesek a vállalkozások finanszírozási helyzetének javítása érdekében. Ez elősegíthető egyrészt az állami szabályozás bizonyos változtatásaival, az állampolgárok vásárlásai által a magyar termékek előtérbe helyezésével.

A finanszírozási nehézségekkel kapcsolatban meg kell említeni, hogy Magyarországon az egyik legismertebb finanszírozási forma a hitelintézetektől történő hitelfelvétel, mely szigorú feltételekhez kötött és eléggé szűknek mondható azon vállalkozások köre, akik valóban hitelhez tudnak jutni. Szintén alkalmazott – bár ritkán – a tőkepiacról történő forrásbevonás és a családi, baráti kölcsönök, melyek száma szintén csekélynek mondható a mai gazdasági helyzetben. (KSH, 2013).

Az állam is próbálja kivenni a részét a kkv szektor támogatásában, kisebb-nagyobb sikerben. Több gazdaságpolitikai programot is indítottak, melynek célja a kkv szektor finanszírozási helyzetének javítása, és beruházásai számának növelése. Ehhez többek között európai uniós támogatási pénzek is társulnak. A programok közül érdemes megemlíteni többek között az Új Széchenyi Hitelt, Országos Mikrohitel Program, Növekedési Hitelprogramokat. (KSH, 2013)

A fent említésre került finanszírozási lehetőségek sajnos nem tudják hosszú távon megoldani a kkv szektor finanszírozási problémáit. Ennek oka többek között, hogy szigorúak a feltételek (pl. bankok esetében), bonyolult a pályázati rendszer és sok esetben jelentős önrészt igényel (pl. állami és EU pályázatok), ezen kívül a baráti és családi kölcsönök mennyisége is korlátozott. Tudomásul kell venni, hogy Magyarországon hiányoznak azok az alternatív finanszírozási források, melyek más külföldi országokban már sikeresen működnek. Példaként említhető a kockázati tőke, üzleti angyalok, C3 vagy éppen az értekezésben vizsgált helyi pénz kezdeményezések, melyek áthidalást jelenthetnek a vállalkozásoknak likviditási problémáik megoldásában. A jövő tekintetében érdemes vizsgálatokat végezni az alternatív finanszírozási források körében, és olyan megoldás után kutatni mely orvosolhatja a kkv szektor kockázatait, és segítheti finanszírozási helyzetüket.

Az értekezésem elsődleges céljával ezen okból kifolyólag választottam a helyi pénzekben rejlő lehetőségek kiaknázását és vizsgálatát, mert arra voltam kíváncsi, hogy az alternatív finanszírozási források közül a helyi pénz terjedése valóban segítségére lehet-e a magyar kkv szektornak.

Ahhoz, hogy a kkv szektor motorjait be lehessen indítani elkerülhetetlen azok teljesítményének és versenyképességének növelése, mely csak akkor érhető el, ha felszámolásra kerülnek azok a növekedést befolyásoló tényezők és kockázatok melyek útjukban állnak.

A szekunder vizsgálati eredményeim (Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, reprezentatív felmérése (2008) és a Nemzetgazdasági Minisztérium: Kis – és középvállalkozások stratégiája 2014 – 2020 (2013)) alapján a vállalkozások az alábbi tényezőket jelölték meg az elsődleges kockázati tényezőkként:

- Magas adó és társadalombiztosítási terhek
- Gazdasági szabályozás kiszámíthatatlansága
- Bonyolult adminisztrációs rendszer és pályáztatás
- Erős és tisztességtelen verseny

A vállalkozások a vizsgált szakirodalmak kérdőíves felméréseiben, mindig is a magas közterheket (adó és tb járulékok), a gazdasági szabályozás kiszámíthatatlanságát és a bonyolult adminisztrációs rendszert és eljárásokat jelölték meg az első helyeken.

A primer kutatásom során elvégzett mélyinterjúk eredményei szintén ezeknek a kockázati tényezőknek a jelenlétét igazolták. A tíz interjúalanyomból kilenc az elsődleges akadályozó tényezőnek egyértelműen a magas adó, társadalombiztosítási és adminisztrációs terheket jelölte meg. Ezt követően szintén a gazdasági szabályozás kiszámíthatatlanságában, a tőkehiányban, valamint az erős és tisztességtelen versenyben láttak még kiemelkedő problémákat.

Ami az említett nehézségeket illeti, Magyarország vállalati szektorra nehezedő adó terhei lényegesen meghaladják az EU átlagát. Az adózást illetően a problémát nem csak a magas adó és tb járulékok jelentik, hanem az is, hogy az állami redistribúció hatása nem változik jelentősen, és az adókedvezményeket továbbra is a nagyvállalatok élvezik szemben a kis- és középvállalkozásokkal. Bár az utóbbi években történtek előrelépések az adózással kapcsolatban, a jelenlegi feltételek és adókulcsok még mindig megnehezítik a kkv szektor életben maradását. A jövő tekintetében azonnali akciótervre lenne szükséges az állam részéről. Véleményem szerint fellendülést jelentene a szektor számára, ha a nagyvállalatokéval azonos adókedvezményekhez jutnának, és lecsökkentenék az adók számát és mértékét. A primer kutatás során több vállalkozás arról számolt be, hogy annyi adónemre és bevallásra kell egyidejűleg koncentrálnia, hogy ez megterhelő számukra, és örülnének ezek egyszerűsítésének.

A magas közterhek mellett komoly problémát okoz a gazdasági szabályozás kiszámíthatatlansága és a bonyolult adminisztrációs rendszerek és eljárások. A problémát valójában az jelenti, hogy sok esetben még az állami szereplők sincsenek tisztában a törvények és hatályok módosításaival, éppen ezért nem tudnak bővebb felvilágosítással szolgálni az érdeklődőknek. Primer kutatásom mélyinterjú vizsgálatánál során akadt olyan vállalkozás, aki példaként szolgálhat a fenti állításra.

A hatályos magyar jogrendszerre a jogi túlszabályozottság, a belső és külső koherencia, az átláthatóság, egyértelműség hiánya, a jelentős mértékű párhuzamosság és a jogforrási szintek kiegyensúlyozatlansága a jellemző, mely jelentősen hátráltatja a kkv szektort abban, hogy világos képet alakítson ki a szabályozási környezetet illetően, és elinduljon egy olyan úton, melyet már szabályozását tekintve kiismert. Helyzetüket megnehezítik a folyamatos változások. A jövő tekintetében az állami szereplőknek figyelemmel kell lenniük arra, hogy ne változtassanak törvényi és jogszabályi háttereket egyik pillanatról a másikra. Meg kell találni azokat a megfelelő csatornákat, melyekkel könnyebbé tehető az állam és a vállalkozások közötti kommunikáció. Erre kiváló eszköz lehet az "ügyfélkapu", melyet jelenleg még a kiforratlanság jellemez, de hosszú távon bizonyos fokú megoldást jelenthet.

A bonyolult adminisztrációs rendszer tekintetében szintén történtek előrelépések, de a jövő vonatkozásában tovább kell csökkenteni a vállalkozások bejelentési kötelezettségeit. A primer kutatás mélyinterjú vizsgálatának eredményei alapján megállapítható, hogy a vállalkozások számára megterhelő a folyamatos és többirányú bejelentési kötelezettség, így ezek számát csökkenteni kell. Javító javaslatom, hogy bizonyos állami rendszereket össze kell csatolni (pl. KSH és "Ügyfélkapu") egymással, és így a rendszerek között áramolhat az információ.

Végleges konklúzióknak a témában azt tudom megfogalmazni, hogy a jelenlegi keretek között a magyar kkv szektor halálra van ítélve. Az elsődleges változtatásokat mindenképpen az állami szereplőknek kell eszközölniük (pl. magas adóterhek csökkentése és a gazdasági szabályozás kiszámíthatóbbá tétele), azonban nem hanyagolható el a fogyasztók tudatos döntése sem. Az embereket ösztönözni kell a magyar termékek vásárlására, melyet elképzelhető, hogy szintén állami beavatkozással lehetne elősegíteni. Arra gondolok itt pontosan, hogy a multinacionális nagyvállalatok esetében optimalizálni kellene, hogy hány százalékban kötelesek a magyar kkv szektor termékeit illetve szolgáltatásait igénybe venni.

A helyi pénzzel kapcsolatos megjegyzések

A szekunder kutatásaim során sikerült megismerkednem olyan alternatív finanszírozási forrásokkal, melyek lehetőséget nyújthatnak a magyar kkv szektor finanszírozási problémáinak javításában. A mélyebb, primer vizsgálataimat azonban a helyi pénz rendszerekre vonatkozóan végeztem el, melynek főbb megállapításait az alábbiakban teszem:

A releváns szakirodalmak áttanulmányozását követően megállapítható, hogy a helyi pénzek megjelenése tipikusan háborúk, válságok idején jellemző, amikor a termékek és szolgáltatások árai szélsőségesen ingadoztak, magas volt az infláció és munkanélküliség, valamint a kereskedelmi kapcsolatok is szétzilálódtak.

A szükségpénz hatékony megoldásnak bizonyult a háborús helyzetekben, és az akkori pénzrendszerben, ma azonban a jegybankokat semmi sem gátolja a gazdaság megfelelő készpénzellátásában, így elvileg a helyi pénzek sem tudnak már az 1970-es évektől komplementer pénzként működni. (Helmecci-Kóczán, 2011)

Fontos megjegyezni, hogy a helyi pénzek nem minősülnek valódi pénznek, hiszen nem látják el a hivatalos valuta funkcióit, csak kiegészítik azt, és próbálnak valamelyest függetlenséget szerezni a globális pénzrendszertől.

A helyi pénz sikere nagyban függ attól, hogy a gazdaságirányítás bizalmát élvezi-e. Abban az esetben ha "ellenfélként" tekintenek rá, akkor minden igyekezet ellenére is kudarca van ítélve a kezdeményezés.

A helyi pénzek további jellemzője, hogy egészen addig sikeresen tudnak működni, míg a kezdeményezők megfelelően érvényesíteni tudják a vele járó előnyöket. Abban az esetben, ha megszűnik a kezdeményezők részéről a lelkesedés, a helyi pénzek jellemzően érdektelenségbe fulladnak.

Véleményem szerint Magyarországon, a helyi pénz kezdeményezéseknek akkor lenne jelentős és sikerben gazdag szerepe, ha sikerülne egy olyan rendszert felépíteni (WIR mintára), mely kedvező finanszírozási lehetőségeket biztosítana a vállalkozói szektornak és ez által kiegyensúlyozottabbá tenné működésüket.

Úgy gondolom mindenképpen említést kell tennem a Bernard Lietaer nevéhez fűződő C3 új elszámolási rendszerről is, melynek lényege szintén a vállalkozásoknak nyújtott kedvező finanszírozási forrásokban és a körbetartozások megszüntetésében van.

A szekunder vizsgálatokat követően a további megállapításokat teszem a helyi pénzekkel kapcsolatban:

- A kezdeti nehézségekhez hozzátartozik, hogy a bevezetési fázisban a vállalkozások kis aránya csatlakozik a kezdeményezéshez. Ez okozza az elfogadó helyek számának alacsony mivoltát, mely a helyi pénz vállalkozások közötti forgathatóságát is megnehezíti. Annak érdekében, hogy a jövőben sikerként lehessen elkönyvelni a Balatoni Koronát, a kibocsátóknak azonnali reklámtevékenységbe kell kezdeniük, mind a fogyasztók, mind a vállalkozások tekintetében.
- A vállalkozásokat ösztönözni kell a kedvezmények nyújtására, mely vendégcsalogató lehet.
- A Balatoni Korona mintáját alapul véve a helyi pénzek beszerzése nehézségekbe ütközik. Minimális a beváltóhelyek száma és a válaszadók ebből kifolyólag macerásnak is tartják használatát. A jövőben elő kell segíteni a Balatoni Koronát terjesztő hálózatok kiépítését. A cafetéria keretében történő terjesztését is kiváló lehetőségnek tartom.
- A Helmeczi – Kóczán szerzőpáros megállapítása szerint az emberek a helyi pénzek használata nélkül is helyben költik el a pénzüket. A primer kutatásom során a kérdőíves felmérések, valamint a vállalkozásokkal készített mélyinterjúk eredményei is megerősítették számomra ennek a megállapításnak a teljesülését. A fontos kérdés ebben az esetben az, hogy a helyi vállalkozások közül a fogyasztók a kkv-kat, vagy a multinacionális cégeket részesítik előnyben. A helyi pénzek használata által elősegíthető, hogy a kkv-k térnyerése legyen meghatározó.
- A Helmeczi – Kóczán szerzőpáros másik állítása a helyi pénzekkel szemben, hogy "egyik ország, sőt város sem képes megtermelni minden szükségletét egymaga, így bizonyos forrásokat kénytelen máshonnan (a helyi közösségen kívülről) beszerezni". A vállalkozásokkal készített mélyinterjúim során több vállalkozás jelezte, hogy bizonyos termékeiket kénytelen a "közösségen kívülről" beszerezni, így saját kutatásaimmal is sikerült részben igazolni a fenti állítást. Ez a megállapítás is nagyrészt azt a tényt erősíti, hogy a vállalkozások fellendítésének megoldása nem feltétlenül a helyi pénzek terjedésében van.

Összességében megállapítható, hogy a helyi pénz kezdeményezés céljai (haszon helyben tartása, közösségi szellem erősítése, helyi termékek és vállalkozások támogatása) jó irányba mutatnak, azonban a kezdeményezés erősségét gyengíti, hogy használata nélkül is helyben költik el az emberek bevételük jelentős részét, valamint a vállalkozások sem tudják készleteiket egyértelműen csak a közösségen belülről feltölteni.

A Balatoni Korona mintáján keresztül végzett primer kutatásaim eredményeként az alábbi megállapításokat és javító intézkedéseket helyezem előtérbe a helyi pénzek és így a Korona vonatkozásában:

1. A Primer kutatásom eredményei alapján igazoltam, hogy a helyi pénzek – jelen esetben a Balatoni Korona – terjedésének elsődleges gátját a felhasználók informálatlansága és bizalmatlansága jelenti. A felhasználók körében elvégzett kérdőíves felmérés eredményeit a leíró statisztika és keresztábra elemzés módszerének felhasználásával értékeltem és egyértelműen igazolni tudtam azt a feltevésemet, hogy a fogyasztók nincsenek kellően informálva a helyi pénzek, és így a Balatoni Korona cél és eszközrendszeréről. Ez az informálatlanság eredményezi azt, hogy bizonytalanok az új kezdeményezéssel, és így a Balatoni Korona használatával kapcsolatban. A fenti eredmények vonatkozásában megállapítottam, hogy a terjedés érdekében azonnali reklám és marketing tevékenységet kell végezni, mind az elfogadók, mind a felhasználók körében.

2. A felhasználók körében végzett kérdőíves felmérés, és a vállalkozókkal készített mélyinterjúk segítségével igazoltam a helyi pénz kezdeményezésekkel kapcsolatban (lásd. Balatoni Korona), hogy komoly befolyással bír a Korona használatára az emberek attitűdje. Ez a hozzáállás leginkább abban nyilvánul meg, hogy a válaszadók többségéből még hiányzik az a szemlélet, mely a helyi gazdaság érdekeit helyezné előtérbe (azaz a lokálpatrióta szemlélet). Ezt az állítást sikerült igazolnom a kérdőíves felmérés során leíró statisztika és klasztercsoportos vizsgálattal, valamint a vállalkozókkal készített mélyinterjúk eredményei is egyértelműen megerősítették. Tényként állítható, hogy a Balatoni Korona terjedése a lokálpatrióta szemlélettel és magasabb jövedelemmel rendelkező felhasználók körében terjed, akik száma alacsonynak tekinthető és nem elegendő a hosszú távú sikerhez. Ahhoz, hogy a Korona terjedni tudjon más rétegekben is, ahhoz elengedhetetlen azoknak a pozitív példának az ismertetése, mely változtatásra – és ez által a Korona használatára – ösztönözné az embereket.
3. A Balatoni Korona terjedésével kapcsolatban a vállalkozásokkal készített mélyinterjúk eredményei igazolták, hogy a jövő tekintetében csak úgy érhet el jelentős sikereket a Balatoni Korona, ha azt beépítik a cafetéria rendszerbe, és mintegy rákényszerítő jelleggel nyújtják a munkáltatók dolgozóiknak. A további sikerek érdekében a kibocsátó Önkormányzatok és az elfogadóhelyek szoros együttműködésére van szükség. Megállapítást nyert a kérdőíves felmérés leíró statisztika módszeres vizsgálata során az a tény is, hogy a jelenlegi feltételekkel a válaszadók nem szívesen választanák a Koronát, – mint cafetéria elemet, – de ha az elfogadóhelyek számát sikerül bővíteni, akkor nagyobb arányban támogatnák a kezdeményezést.
4. A vállalkozásokkal készített mélyinterjúkkal bizonyítottam, hogy a vállalkozások tekintetében szintén magas a cégek informátlansága. Ez gátat szab az elfogadóhelyek számának bővítésében, mely komoly kockázatot jelent a Korona további terjedését illetően. Az elfogadóhelyek alacsony száma arra is hatással van, hogy a vállalkozások minimális számban tudják egymás között forgatni a Balatoni Koronát. Ennek következménye, hogy csak a visszaváltás jelentheti számukra a hosszú távú megoldást. A vállalkozások jelentős aránya jelezte, hogy a visszaváltásból adódó költségek, már megterhelőek lennének számukra és ebből adódóan nem vállalnak elfogadóhellyé. Tudomásul kell venni, hogy a Korona terjedéséhez gombamód növelni kell az elfogadóhelyek számát, és ez által is elő kell segíteni a Korona, vállalkozások közötti forgatásának lehetőségét, melyben kiemelt szerepe van az Önkormányzatoknak. A Korona sikere nagyban függ a kibocsátó Önkormányzatok hatékonyságától, így a hosszú távú célok érdekében az Önkormányzatoknak is szorosan a kezdeményezés mögé kell állniuk. Kiváló lehetőséget jelentene például, ha Önkormányzati részről megoldható lenne a helyi adók Koronában történő fizetése, mely jelentősen csökkentené a vállalkozások terheit.

További megállapításom még a magyar kkv szektor felvirágoztatásával kapcsolatban:

Az emberek jelentős többsége, – hosszúóra nyújtott munkaidő miatt, – vásárlásaikat leginkább a késő délutáni, esetleg esti órákban végzik. A kkv szektor képviselői ekkor már zárva találhatók, mely elriasztja a fogyasztókat.

Jelenleg, a fogyasztói társadalom vásárlási szokásait az jellemzi, hogy nem csak a megfelelő árat tartják fontosnak, hanem azt is, hogy a "megfelelő időben", "mindent egy helyen" beszerezhessenek. Ezek a momentumot ihlették az alábbi javaslataimat:

- A kkv szektor képviselői hosszabbított nyitva tartással álljanak a vevők rendelkezésére. Javaslom, hogy tesztrendszer formájában (pl. pár kkv bevonásával,

akik hajlandóak tesztelni) végezzenek vizsgálatokat, hogy előidézhet-e forgalomnövekedést a hosszúra nyújtott nyitva tartás.

- "Magyar kkv pláza" megalapítása hosszabbított nyitva tartással. Ez a "piac" mintájára, egy helyen tömörítené a vállalkozásokat, csak kényelmessé és átláthatóvá téve termékeiket a fogyasztói társadalomnak. Ennek a plázának a megalkotásában kiemelt szerepet gondolnék az Önkormányzatoknak, akiknek még bevételük is származhat a felépítésből. Pályázati pénzek igénybevételével felépíthetné a plázát, és a bérleti díjakból származó bevételek hosszú távon növelnék a városi bevételeket.

A kkv szektor esetében nagy valószínűséggel jelentős forgalom és bevétel növekedést idézne elő egy ilyen pláza felépítése, hiszen a fogyasztóknak fontos, hogy kiváló magyar terméket, megfelelő áron, a megfelelő időben, és "mindent egy helyen" meg tudjanak vásárolni. Ez a kezdeményezés a helyi pénzek terjedését is elősegítheti, pláne ha cafetéria elemmel kombináljuk.

Végző konklúzióm a helyi pénzek vizsgálatával kapcsolatban:

A primer kutatás során beigazolódtott számomra, hogy a helyi pénz kezdeményezést elméleti szinten, mind a fogyasztói mind a vállalkozói oldal jó lehetőségnek tartja. Ettől függetlenül olyan kezdetleges még a kezdeményezés, hogy a magyar kkv-k esetében a vállalkozások sem olyan aspektusból közelítenek a Korona használatához, mint egy őket megmentő csomaghoz, mely gyógyírt nyújthat fizetési kockázataik csökkentéséhez. Bár valóban előidézhet forgalom és bevétel növekedést a Korona használata, úgy vélem ahhoz, hogy gyökeres változásokat tudjon eszközölni a magyar kkv szektor vonatkozásában, ahhoz más, radikálisabb változtatásra lesz szükség. A Koronával kapcsolatos jövőképet az elfogadóhelyek alacsony száma mellett az is befolyásolja, hogy nem élvezzi a gazdaságirányítás teljes mértékű támogatását, mely így jelentős változásokat nem fog tudni eszközölni, sem regionális, sem országos tekintetben. A vállalkozások finanszírozási problémáit bár részben orvosolhatja a Korona kezdeményezés, de a hosszú távú sikerhez a tudatos fogyasztói döntések mellett állami beavatkozás szükséges. Jelentősen javítana például a kkv-k helyzetét a kedvezményes hitelek nyújtása, valamint az adóterhek csökkentése.

A helyi pénzek vonatkozásában összességében arra a következtetésre sikerült jutnom, hogy gyökeres változást nem segít elő a kkv szektor finanszírozási helyzetét illetően. Annak hosszú távú megoldására más alternatívát kell keresni.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

A kis- és középvállalkozások (kkv) a magyar gazdaság meghatározó szereplői. A gazdaságban betöltött jelentős szerepüket bizonyítja, hogy ez a szektor teszi ki a vállalkozások több mint 99 százalékát, és mindamellet, hogy szerepük jelentős a foglalkoztatás tekintetében, többek között jelentősen hozzájárulnak az éves bruttó hozzáadott értékhez (GDP) is.

A kkv szektor életben tartása, fejlesztése, finanszírozása minden tekintetben aktuális és szinte kimeríthetetlen problémakör, mely éppúgy érdekes a tudományos világ szakértőinek számára, mint az átlagos polgároknak. Az elmúlt évtized során egyértelművé vált, hogy a magyar kkv szektor komoly nehézségekkel és kockázatokkal találja szembe magát, mely problémák kiküszöbölése változtatásokat és komplex reformokat igényel.

Kutatásom középpontjába a magyar kkv szektor kockázatainak megismerését, ezen belül is a finanszírozási problémák vizsgálatát helyeztem. Többek között azt vizsgáltam, hogy a helyi pénz kezdeményezések bevezetése – mely külföldön már több sikert megélt – milyen hatással lehetnek a magyar vállalkozások versenyképességére és növekedésére. Az eredményeim meghatározásában a Veszprém megyei Balatoni Korona volt segítségemre.

Vizsgálataimat a szakirodalmak áttanulmányozásával és feldolgozásával kezdtem. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) kutatási eredményeit felhasználva sikerült számadatokat kinyernem a kkv-k száma, foglalkoztatottságban betöltött szerepe, árbevétele, értékesítési és export tevékenysége, valamint finanszírozási helyzetére vonatkozóan. Ezek a számadatok segítettek a kkv szektor magyar gazdaságban betöltött szerepének behatárolásában, és bizonyos statisztikai eredmények meghatározásában.

A számadatok megismerését követően kutatásom következő fázisában azoknak a kockázati tényezőknek a feltérképezésére vállalkoztam, melyek a kkv szektor versenyképességét és fejlődését leginkább befolyásolják. A különböző szakirodalmak alapján sikerült egyértelműen meghatároznom azokat a főbb problémaköröket, melyek hatással vannak a szektor alakulására. A szekunder vizsgálatok alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a vállalkozások elsődleges hátráltató tényezői a finanszírozási (likviditási) problémákban, a magas közterhekben (adó, tb), valamint a gazdasági szabályozás kiszámíthatatlanságában rejlenek. Ezeket a kockázati tényezőket a primer kutatásom során, a vállalkozásokkal készített mélyinterjúk eredményei is megerősítették. A felsorolt kockázati elemeken kívül a vállalkozások további problémákat látnak a nem megfelelő keresletben, a multinacionális cégek térnyerésében, a tisztességtelen és erős versenyben, a meglévő kapacitások korszerűtlenségében, valamint a szakképzett munkaerő hiányában is.

A kockázati tényezők behatárolását követően – további szakirodalmak elsajátításával – vizsgálatokat végeztem az alternatív finanszírozási forrásokra vonatkozóan. Rövid kitérőt tettem többek között a LETS; cafetéria; C3 rendszerekre, de vizsgálatom fókuszában a helyi pénzek megismerése szerepelt. A helyi pénzek vonatkozásában próbáltam a legismertebb hazai (Soproni Kékfrank; Balatoni Korona; Bocskai Korona) és nemzetközi példákat (Wörgl; Wära; Chiemgauer; WIR; Ithaca Óra stb.) ismertetni.

A helyi pénzzel kapcsolatban, az egyik leginkább hangoztatott előny az, hogy a helyi vásárlóerő a lokális szolgáltatásokat, termékeket veszi igénybe – azaz helyben költi el a pénzt – mely elősegíti a helyi gazdaság felvirágzását, mindamellet közösségformáló erővel bír.

A szekunder és primer vizsgálataim során arra törekedtem, hogy minél inkább lehatárolt képek kapjanak a helyi pénzek hatásairól a magyar kkv szektor vonatkozásában. A szakirodalmak tanulmányozása mellett egy kérdőíves felmérés, valamint vállalkozásokkal készített

mélyinterjúk eredményei voltak segítségemre a konklúzióim megalapozásában. A kérdőíves felmérést a vásárlók körében végeztem el, mely során a kapott eredmények lekódolását követően összefüggéseket sikerült megállapítanom többváltozós statisztikai módszerek (keresztábra elemzés, varianciaelemzés, faktorelemzés, klaszterelemzés) segítségével.

Többek között sikerült megtudnom, hogy a megkérdezettek háromnegyede bár hallott már a helyi pénz kezdeményezésekről valamilyen formában, mindentől függetlenül abszolút nincsenek tisztában annak cél és közrendszerével. A Balatoni Korona esetében már jóval alacsonyabb volt azok száma, akik hallottak a kezdeményezésről. Már az első vizsgálatok alkalmával sikerült igazolnom az első hipotézisemet, mely szerint a potenciális felhasználók nincsenek kellően informálva a helyi pénzek – és így a Balatoni Korona – cél és közrendszeréről, így bizalmatlanok annak használatát illetően. Ezt a bizalmatlanságot sok esetben azzal magyarázták, hogy kevés az elfogadóhelyek száma, valamint az esetleges visszaváltás során keletkező költségek megterhelőek lennének számukra, így kizárják a jövőbeli használatát.

A további növekedés érdekében felmerült számomra a Balatoni Korona cafetéria keretben történő nyújtása, és erre vonatkozóan is vizsgálatokat végeztem. A fogyasztói oldal leginkább a kevés és területileg lehatárolt elfogadóhelyek számára vonatkozóan elutasítaná ezt az elemet, ezzel szemben a vállalkozások támogatnák a kezdeményezést, mely által fellendülhetne forgalmuk.

A jelenlegi eredményeket alapul véve megállapítható, hogy a Balatoni Korona esetében hiányzik a megfelelő reklám és marketing tevékenység. A további terjeszkedés érdekében szükséges a megfelelő marketing tevékenység, az elfogadóhelyek számának növelése, és az emberek ösztönzése (pl. kedvezményekkel) a helyi pénzek, és így a Balatoni Korona vonatkozásában.

A vállalkozásokkal készített mélyinterjúk eredményei is megerősítették az informátlanságot a Koronával kapcsolatban. A megkérdezettek visszajelzései azt igazolták vissza a Koronával kapcsolatban, hogy az információhiány mellett, nehézséget okoz számukra a Balatoni Korona felhasználása, hiszen az esetek többségében partnereiket nem tudják ezzel a fizetőeszközzel fizetni, a visszaváltásból eredő költségek pedig megterhelőek számukra.

A Balatoni Korona terjedése érdekében a reklám és marketing tevékenységét kell erősíteni, hogy mind a vásárlók, mind a vállalkozások tisztában legyenek a használatával és lehetőségeivel kapcsolatban. Ezen felül előtérbe kellene helyezni a cafetéria elemek közötti megjelenés lehetőségét is, mely véleményem szerint elősegítené mind az elfogadóhelyek számának bővülését, mind a vevőszám növekedését. Az elfogadóhelyek számának növekedése a jövőben azt eredményezné, hogy a vállalkozások is tudnák partnereiket Koronában fizetni.

Másik kiemelkedő eredmény az lenne, ha a Balatoni Korona – svájci WIR mintára – kedvezményes hitelekkel segítené a helyi vállalkozásokat. Természetesen ehhez első körben nagy forgalmat kell bonyolítani, de a jövőre nézve nem tartom lehetetlen kezdeményezésnek. Abban az esetben, ha a fenti eredményeket sikerülne elérni, véleményem szerint a helyi pénz kezdeményezések valóban hatást gyakorolhatnának a helyi kkv szektor növekedésére és a finanszírozásból eredő kockázatainak csökkentésére, azonban a hosszú távú finanszírozási problémákat nem oldaná meg.

Összességében megállapítható, hogy a helyi pénz kezdeményezések elvi alapon kiváló lehetőséget biztosíthatnak, és bizonyos tünetek kezelésére alkalmasak lehetnek, azonban a kezdeményezés nem hoz jelentős eredményeket a kkv szektor versenyképességét és növekedését illetően.

7. PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉK

I. Tudományos cikkek

Idegen nyelven megjelent tudományos cikkek:

- Bácsi J. – Herczeg L. (2013): Effective small and medium enterprises risk management solutions, SERIA Congress – The Polish Association of Agricultural and Agribusiness Economists, Warszawa, Poznan, Rzeszów, Vol. XV., No. 4., 22-26. pp., ISSN: 1508-3535
- Bácsi J. – Herczeg I. (2014): Local currency as a tool of risk management in the small and medium enterprises sector, SERIA Congress – The Polish Association of Agricultural and Agribusiness Economists, Warszawa, Poznan, Lubin, Vol. XVI., No. 3., 18-23. pp., ISSN: 1508-3535

Idegen nyelvű egyéb publikáció:

- Bácsi J. (2011): Developmental facilities of the Central and Eastern European small and medium enterprises in the European Union, The Second International Conference for PhD Candidates “Economics, Management and Tourism” Neofit Rilsky 201,1 65-70. pp. ISSN 1314-3557

Magyar nyelven megjelent tudományos cikkek:

- Bácsi J.. – Herczeg L. (2013): Minőségorientált ellátási lánc menedzsment – a vállalati stratégia sikerének és versenyképességének kulcsa, Minőség és Megbízhatóság c. folyóirat, befogadó nyilatkozattal rendelkező, megjelenésre váró cikk.
- Horváthné Bácsi J. (2015): A helyi pénzek szerepe a magyar kis- és középvállalkozások vonatkozásában, Journal of Central European Green Innovation (JCEGI), 3 (1) szám, 95-104. pp., ISSN: 2064-3004

Magyar nyelvű egyéb publikáció:

- Bácsi J. – Boga-Pohl P. (2012): A szellemi tőke és az innováció kapcsolata– a tudásmenedzsment szerepe a versenyképességben, Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására Közleményei, 2012/3., IV. évf., 5. szám (No.11.), A–sorozat 3, 95-104. pp. ISSN 2062-1396

II. Tudományos konferencia kiadványok

Magyar nyelvű:

- Bácsi J. (2010): A magyarországi kkv-k és a válságok/ Hungarian Small and Medium Enterprises and the Crises, NYME- Közgazdaságtudományi kar, HITEL, VILÁG, STÁDIUM, „Határok nélküli tudomány. Kihívások és lehetőségek a tudományterületek határán.” nemzetközi konferencia, Sopron, 2010. november 3., CD: HVS_konf_Sopron/docs/poster/Bacsi_Takacs_paper, ISBN: 978-963-9883-73-4

- Bácsi J. (2011): A magyar kis- és középvállalkozások innovációs attitűdje/Innovation Attitude of Hungarian Small and Medium Enterprises (SMEs), NYME - Közgazdaságtudományi kar, Változó környezet- Innovatív stratégiák nemzetközi konferencia, Sopron, 2011. november 2., CD: KTK_konf_11/docs/sposter/bacsi, ISBN: 978-963-9883-87-1
- Bácsi J. (2011): A magyarországi kis- és középvállalkozások innovációs helyzetének néhány összefüggése az Európai Unió innovációs terében. Pannon Egyetem-Regionális versenyképesség innovációs tényezői az Európai Unióban c. konferencia. Veszprém, 2011.június 10., 316-341. pp., ISBN 978-963-508-623-8
- Bácsi J. (2012): A „helyi pénz” a kis- és középvállalkozások életében/ The „local currency” in lives of SMEs, Kaposvári Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, I. Alternatív finanszírozási stratégiák tudományos konferencia. Sopron, 2012. október 3., CD: I. Alternatív fizetési stratégiák/anyagok/Paper_Bacsi_Judit.pdf ISBN: 978-963-89173-5-5
- Bácsi J. (2012): Lehetőségek a magyar kis- és középvállalkozói szektor versenyképességének növelésében, A gazdasági fejlődés fő hajtóerői (innováció – hatékonyság – munkahelyteremtés)” nemzetközi konferencia. Sopron, 2012. november 12. CD: NYME/docs/sposter/Bacsi.pdf, ISBN: 978-963-359-000-3

Idegen nyelvű:

- Bácsi J. – Boga-Pohl P. (2012): Potential use of Corporate Culture Identifying and Conscious Usage in Hungarian Enterprise Sector, International Scientific Correspondence Conference EAEP 2012- „Economics and Economic Practice-analysis and trends” Sustainable Development and Environment”, University of Presov in Presov, 20-30. pp. ISBN: 978-80-555-0655-5
- Bácsi J. (2013): The Cluster Ordering as Possibility in the Hungarian SMEs Sector, Tudomány a fenntarthatóságért- Science for Sustainability/Tallentum, NYME- Győr. 2013. március 19-20., 338-343. pp.,ISBN: 978-963-334-103-2